

Aanpak Aziatische Hoornaar Overijssel

Creatie	: 24 januari 2023
Laatste wijziging	: 14 maart 2023
Afdrukdatum.	: dinsdag 14 maart 2023
Document versie	: V1.0.9
Document	: Aanpak Aziatische Hoornaar Overijssel; V1.0.9.docx

Inhoud

1.	INLEIDING.....	4
1.1	DOCUMENT VERSIE	4
1.2	AZIATISCHE HOORNAAR (VESPA VELUTINA)	4
1.2.1	Kenmerken	5
1.2.2	Hoornaars herkennen	5
2.	ACTIELIJST.....	8
3.	PRESENTATIES.....	9
3.1	UITNODIGINGMAIL.....	9
3.2	POWERPOINT	10
3.3	GEGEVEN PRESENTATIES	15
3.3.1	NBV, Haaksbergen Erve Hanebulten, 11 februari 2023	15
3.3.2	NBV, Enschede Ledeboerpark Koetshuis, 15 februari 2023	15
3.4	GEGEVEN INTERVIEWS	16
3.4.1	Tubantia, Ledeboerpark het Koetshuis, 8 februari 2023	16
3.4.2	RTVsternet, Erve Hanebulten, 11 februari 2023	16
4.	ORGANISATIES.....	17
4.1	NBV	17
4.2	LANDELIJKE (AH) BESTRIJDERS	17
4.3	STICHTING PLATFORM STOP INVASIEVE EXOTEN	17
4.4	PROVINCIE OVERIJSEL	17
4.5	LANDSCHAP OVERIJSEL	17
4.6	IVN	17
4.7	NATUUR EN MILIEU.....	17
4.8	BIJENBEWEGING OVERIJSEL.....	17
4.9	GROENE LOPER OVERIJSEL	17
4.10	INSECTENWERKGROEP KNNV	17
4.11	HOOGSTAM BRIGADE.....	17
4.12	MEDIA	18
5.	BESTRIJDING	19
5.1	HOE MELDING DOORGEVEN	19
5.2	SELECTIEVE VALLEN.....	22
5.2.1	Gebruiksaanwijzing van de val tegen de Aziatische hoornaar.	22
5.2.2	Gebruik van een (selectieve) val	23
5.2.3	Gebruik van een selectieve val (Spring trapping).....	26
5.2.4	Zelf maken.	28
5.3	WIEKPOTTEN (BELGISCH) / LURKPOT (NEDERLANDS).....	28
5.3.1	Hoe te gebruiken	28
5.3.2	Hoe maak je een Wiekpot.....	33
5.3.3	Het merken van de AH	33
5.3.4	Wiekpot instructiekaart.....	34
5.4	AH DRUK OP DE BIJENKASTEN VERMINDEREN	35
5.5	WESPENVALLEN	35
5.6	OPSPORING MET DRONES.....	35
5.7	APP: AZIATISCHE HOORNAAR.	36
6.	WAARNEMINGEN	37
6.1	OVERIJSEL	37

6.1.1	Markelo Stokkum.....	37
6.2	ACHTERHOEK	38
6.3	LANDELIJK.....	39
6.4	BELGIË.....	40
7.	PUBLICATIES	41
7.1	EIS KENNISCENTRUM INSECTEN	41
7.2	NBV / BIJENHOUDERS.NL	43
7.2.1	April 2022	43
7.2.2	Juli 2022 Imkernieuws	44
7.2.3	19 januari 2023.....	47
7.3	MEDIA	50
7.3.1	Tubantia 31 augustus 2022 Markelo	50
7.3.2	Tubantia 11 februari 2023	51
7.3.3	RTVsternet 11 februari 2023.....	52

1. Inleiding

Op 6 januari 2023 zijn Leontine Uijthof (LU) en Erwin Lankheet (EL) bij elkaar gekomen om een soort Bewustwordingscampagne op te gaan starten voor het herkennen en bestrijden van de Aziatische hoornaar in eerste instantie in Twente en daarna uitrollen naar geheel Overijssel en de Achterhoek. Dit document is hiervan een vervolg.

Belangrijke weblinken kunt u vinden bij het betreffende artikel.

Maar ook interessante zijn:

<https://youtu.be/smUzRz3yoZo>

<http://www.facebook.com/groups/275776554449992>

<https://www.facebook.com/groups/474218836579263>

<https://www.bijenhouders.nl/bijenwerk/ziekten-en-plagen/aziatische-hoornaar>

<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/aziatische-hoornaar>

<https://bijenclub.com/bijengezondheid/aziatische-hoornaar-in-nederland/>

<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/aziatische-hoornaar>

Voorbeeld van een presentatie in Limburg
Opsporing Aziatische hoornaar Nederland
Vespawatchers België.

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

1.1 Document versie

06/01/2023	V1.0.0	Leontine Uijthof	Eerste opzet met Actielijst
24/01/2023	V1.0.1	Erwin Lankheet	Dit document aangemaakt
25/01/2023	V1.0.2	Erwin Lankheet	Uitwerking '5.1 Hoe melding doorgeven'
28/01/2023	V1.0.3	Erwin Lankheet	Uitwerking '4.12 Media'
29/01/2023	V1.0.4	Erwin Lankheet	Uitwerking '5.3.1 Hoe te gebruiken'
30/01/2023	V1.0.5	Erwin Lankheet	Toegevoegd een publicatie en diverse aanpassingen.
09/02/2023	V1.0.6	Erwin Lankheet	Aanpassing diverse hoofdstukken
13/02/2023	V1.0.7	Erwin Lankheet	Aanpassing diverse hoofdstukken
17/02/2023	V1.0.8	Erwin Lankheet	Aanpassing diverse hoofdstukken
20/02/2023	V1.0.9	Erwin Lankheet	Aanpassing diverse hoofdstukken en toegevoegd. 5.4 AH druk op de bijenkasten verminderen, 5.6 Opsporing met Drones 5.7 App: Aziatische hoornaar.

1.2 Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*)

In dit document zal de afkorting AH betrekking hebben op de Aziatische hoornaar

De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot die het op honingbijen heeft voorzien. Voor mensen is de soort onschadelijk.

Maar: bij bedreiging kunnen ze agressief zijn en de steken zijn niet ongevaarlijk. Bij steken spuiten ze namelijk zeer veel gif in het menselijk lichaam. Ook kunnen ze gif in de ogen spuiten waardoor deze als het ware verlamt worden.

De Europese en Aziatische hoornaars lijken op elkaar, maar de Aziatische is donkerder met een zwart borststuk, waar de Europese roodzwart is en is iets kleiner dan de Europese.

Een volk Aziatische hoornaars begint in het voorjaar met een bevruchte koningin die een nestje maakt waarin ze eitjes legt. De hieruit gevormde werksters jagen op insecten, verzorgen de larven en bouwen een nest zo groot als een kleine skippybal, waar het volk naartoe verhuist als het uit het primaire nest gegroeid is. In de periode augustus – november vliegen enkele honderden koninginnen uit die vervolgens paren. 95% van de koninginnen blijft in de directe omgeving van het oude nest. Een klein deel gaat verder vliegen tot wel enkele tientallen kilometers van het nest. Hier stichten zij het volgende jaar een nieuw volk.

Dominique Soete: Na 'geboorte' blijft ze 2 weken in het nest om vetweefsel aan te maken. Daarna vliegt ze uit en paart met 1 of meer mannetjes. Dan zoekt ze een overwinteringsplaats en die is dichtbij het oorspronkelijke nest. Vele overwinteren binnen 300m van het nest, maar dat kan tot 3 km zijn. In de lente gaan ze op zoek naar suikers om aan te

sterken en een nest te starten. Meestal in de buurt van het oorspronkelijke nest, tot 3 km, maar ze kunnen in deze periode ook wel tientallen kilometers ver vliegen.

Studies laten zien dat de Aziatische hoornaar een bedreiging voor bijenvolken kan vormen. Een gemiddeld volk Aziatische hoornaars eet in totaal ruim 97000 honingbijformaat prooien, dat staat gelijk aan 11 kg insecten. Jagende Aziatische hoornaars voor de bijenkasten zorgen naast verlies aan bijen ook voor stress bij bijenvolken. Bij meerdere Aziatische hoornaars voor de kast neemt de vliegactiviteit van de bijen sterk af, waardoor er amper nectar en stuifmeel binnenkomt. Tevens blijkt dat het vangsucces van Aziatische hoornaars toeneemt als er minder bijen uitvliegen. De stress, verminderde honingproductie en sterfte van bijen hebben ook een negatieve invloed op de winteroverleving. Vanwege haar voorkeur voor honingbijen is de Aziatische hoornaar een ongewenste vreemdeling in Europa. Ze staat sinds augustus 2016 op de Unilijst van invasieve soorten.

Het bestrijden van de hoornaarkoninginnen, voordat ze werksters hebben (november - mei), is zeer effectief. Daarna is het van belang de primaire en secundaire nesten te bestrijden in de periode van mei – december. Werksters vliegen, al vanaf 5 graden, tot 2km van het nest en door ze terug te volgen is het nest te vinden. In Vlaanderen is hiervoor sinds 2020 de wiekpotmethode in gebruik.

1.2.1 Kenmerken

Europese hoornaar Aziatische reuzenhoornaar

1.2.2 Hoornaars herkennen

<https://vespawatch.be/identification/>

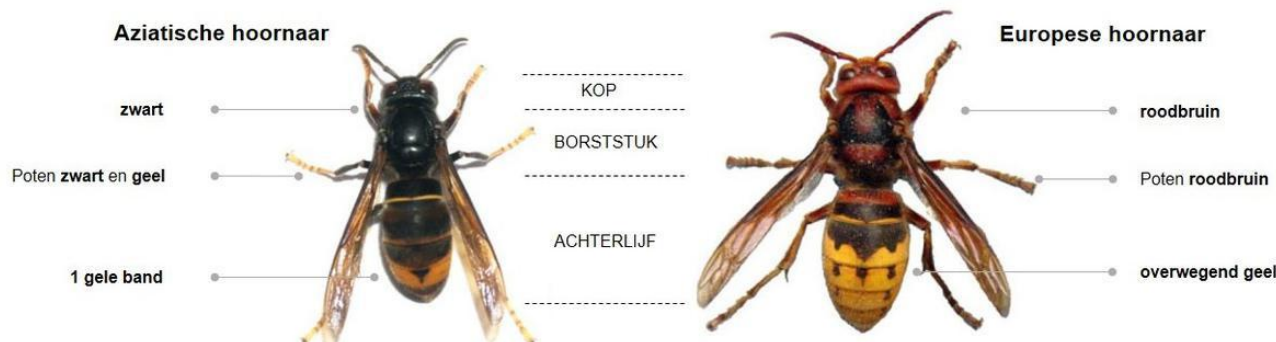
Hoornaars zijn bijna dubbel zo groot als een wesp of honingbij. Als eenvoudige trucje kan je de grootte van een 1 euro muntstuk in gedachten nemen. Hoornaars zijn altijd groter dan het muntstuk.

In België en Nederland komen twee hoornaarsoorten voor: de **Aziatische hoornaar** en de **Europese hoornaar**. De Aziatische hoornaar is net iets kleiner dan de Europese hoornaar. De koningin van de Aziatische hoornaar meet 3,5 centimeter van kop tot angel. Ze is iets kleiner dan de Europese hoornaar koningin, die een lengte van 4 cm haalt. De werksters en darren, of mannetjes, zijn kleiner dan de koningin. Aziatische hoornaar werksters en darren worden gemiddeld 2.5 - 3 cm groot, Europese hoornaars weer iets groter met 3 tot 3.5 cm. Je zal natuurlijk de kans niet krijgen om een levende hoornaar nauwkeurig te meten. Gebruik eerder het kleurpatroon om Aziatische van Europese hoornaars te onderscheiden.

Zwart met lichtgele pootjes

Met 3 eenvoudige kleurkenmerken kan je de Aziatische hoornaar onderscheiden van de Europese hoornaar. In tegenstelling tot de structuur van lichaamsdelen kan de kleur soms variabel zijn. Bijvoorbeeld worden Aziatische hoornaars bleker naarmate ze langer vliegen. Of zijn de pootjes van Europese hoornaars soms geel in plaats van roodbruin gekleurd. Houd daarom altijd rekening met mogelijke afwijkingen!

Achterlijf

Het achterlijf van de Aziatische hoornaar is zwart met enkel één donkergeel achterlijfsegment. Het achterlijf van de Europese hoornaar bestaat voor twee derden uit geel. Het eerste segment is roodbruin en zwart. De tip van het achterlijf is altijd geel. Meestal zijn 2 rijen van zwarte stippen op een gele achtergrond zichtbaar.

Pootjes

De pootjes van de Aziatische hoornaar zijn zwart met opvallend gele tippen. De pootjes van de Europese hoornaar zijn volledig roodbruin. In zeldzame gevallen kan de roodbruine kleur verbleken, maar er is nooit zwart te zien. De pootjes van kleinere wespsoorten zijn bijna volledig geel.

Borststuk

Het borststuk is het lichaamsdeel tussen kop en achterlijf waarop poten en vleugels vastzitten. De bovenzijde ervan is bij de Aziatische hoornaar volledig zwart gekleurd en bij de Europese hoornaar zwart met roodbruine tekeningen. De roodbruine kleur loopt door tot op de bovenkant van de kop. Op het zwarte borststuk van andere wespsoorten (gewone wesp, Duitse wesp) zijn nagenoeg altijd duidelijk gele strepen of stippen te zien.

Aanpak Aziatische Hoornaar

Foto links: Koningin middelste wesp, soms is een gele kleurslag te zien op roodbruine pootjes, (c) Michel Garin. Foto rechts: zwarte poten met gele tipjes van de Aziatische hoornaar, (c) Warre-SG.

2. Actielijst

3. Presentaties

3.1 Uitnodigingmail

Beste imkers in Twente,

Vanuit het zuiden van Europa komt de Aziatische hoornaar, een invasieve exoot, steeds vaker voor in Nederland. De Aziatische hoornaar roeit niet alleen vele bijenvolken uit, ook solitaire bijen en andere bestuivers hebben er flink onder te lijden. De biodiversiteit die in Nederland toch al onder druk staat, wordt er niet beter door. Fruittelers ondervinden grote economische schade door deze wesp. Deze hoornaars zijn agressief en de steken zijn niet ongevaarlijk.

De provincies Zeeland, Brabant en Limburg hebben er al een aantal jaren mee te maken, maar de Aziatische hoornaar komt steeds noordelijker. In augustus 2022 is er een nest in Markelo (Overijssel) vernietigd, en er zijn meldingen vanuit Manderveen van najaar 2022. Komend jaar gaan we er in Twente zeker meer mee te maken krijgen.

Van het Vlaams Bijen Instituut weten we dat het bestrijden van deze hoornaars veel makkelijker wordt als veel mensen weten hoe deze insecten en de nesten eruit zien. Hoe eerder de hoornaars herkend worden, hoe meer nesten vernietigd kunnen worden en hoe minder nesten er het volgende jaar komen. Imkers en vrijwilligers met liefde voor de natuur kunnen een grote bijdrage leveren in de strijd tegen de Aziatische Hoornaar. De bestrijding begint namelijk met het herkennen van het beestje en het opsporen van de nesten. Het vernietigen van de nesten zelf wordt door professionals gedaan.

Om zoveel mogelijk imkers in Twente bewust te maken en zo goed mogelijk voorbereid te zijn op de komst van de Aziatische hoornaars hebben de NBV afdelingen, Almelo, Hengelo, Enschede en Haaksbergen de handen ineengeslagen. Bij elke afdeling wordt een info middag/avond georganiseerd over de Aziatische Hoornaar en de bestrijding ervan. Erwin Lankheet, Bijengezondheidscoördinator NBV groep Overijssel Oost en Leontine Uijthof, hobby imker en leraar bijenteelt in opleiding, zullen deze presentatie verzorgen. Je kunt op de datum van je plaatselijke afdeling de presentatie bijwonen. Kun je niet op deze datum, dan kun je je aanmelden voor de presentatie bij één van de andere afdelingen.

De toegang is gratis. Eventuele consumpties zijn voor eigen rekening. We hopen op een grote opkomst zodat we met zijn allen goed voorbereid zijn en met zijn allen de populatie Aziatische Hoornaars de komende jaren onder controle kunnen houden.

Voor een goede organisatie vragen we je je vooraf per email aan te melden op de datum van je voorkeur.

NBV afd. Almelo, Hengelo, Enschede en Haaksbergen.

3.2 Powerpoint

De Aziatische Hoornaar

Een invasieve exoot

Januari 2023 - Leontine Uijthof, Imkeren leraar bijenteelt i.o.

Wat gaan we doen

- Opmars in Europa
- Gevolgen komst
- Herkennen
- Jaarcyclus Aziatische Hoornaar
- Opsporen en verdelgen

Opmars Aziatische Hoornaar....

- In 2004 in Zuid Frankrijk gesignaleerd (Haven Marseille)
- Via Frankrijk en België nu ook in Nederland
- In 2017 voor het eerst in Nederland (Zeeland)
- 2020 -2021 Veenendaal en Meppel (nesten opgeruimd)
- 2022 vooral Limburg en Zeeland, Brabant
- 30 -8 -2022 in Markelo nest weggehaald!!!
- Najaar 2022 melding Manderveen, Doetinchem en vlak over de Duitse grens
- Actieve bestrijding (Provincie), wettelijk verplicht

In Spanje en Frankrijk is laks gereageerd door de overheid, daar is de AH nu een groot probleem. Imkerstanden zijn gedecimeerd, er vallen elk jaar een aantal dodelijke slachtoffers door een massale aanval van de hoornaars. In Spanje is een boer dood op zijn tractor aangetroffen, men vermoedt dat de trillingen van de tractor een nabij gelegen nest hebben verstoord en dat daardoor een aanval is ontstaan. In Noord Frankrijk is in de zomer van 2022 een gezin dat aan het picknicken was aangevallen. In 2022 in Limburg 18 nesten gevonden (nog 2 locaties waar wat zou moeten zitten), Brabant 31 (nog 3 locaties zoek) en Zeeland 33....nog 30 locaties waar wat zou moeten zitten. De provincie Zeeland heeft dit jaar niet willen bestrijden, zie het resultaat!

****Ik heb de nesten in de provincie Overijssel benadrukt, de presentator kan de dia natuurlijk aanpassen met gegevens uit de eigen regio**

Gevolgen komst....

<https://www.facebook.com/100045978662103/posts/pfbid02hn8h2gddWV1LC7joXkyWaRgAtQFYwpWR9PsaEU9e8tFURCNZh9FsaftYepM5xMoql/?sfnsn=mo>

<https://www.facebook.com/100045978662103/posts/pfbid02hn8h2gddWV1LC7joXkyWaRgAtQFYwpWR9PsaEU9e8tFURCNZh9FsaftYepM5xMoql/?sfnsn=mo>

- Jacht vooral juli-oktober
- Halvering volken in Frankrijk en Spanje
- Stress bij bijenvolk, verzwakking, volken ten onder
- Verminderde opbrengst, minder uitvliegen
- Geen effectieve verdediging, Aziatische bij wel
- Economische schade - fruitteelt
- Schade biodiversiteit, minder bestuivers - honingbijen en solitaire bijen!
- Snelle verspreiding
- Vlaanderen 2017 100 nesten, 30 niet gevonden
- Vlaanderen 2022 ongeveer 700 nesten
- Vliegen tot 50 km! Ook over grote wateroppervlaktes

Jacht op honingbijen en solitaire bijen, bij bijenhôtels. Bestrijding in Frankrijk en Spanje zeer laks, daar zijn imkerstanden gehalveerd en zelfs ook helemaal verdwenen. Het jagen geeft veel stress bij de bijen, ze vliegen niet meer uit, de werksters die wel uitvliegen worden daarom eerder gegrepen. De bijen kunnen minder halen omdat ze de kast niet uitgaan en halen dus minder stuifmeel, daardoor zijn er zwakkere winterbijen. Solitaire bijen hebben het al zwaar in Nederland, straks worden ze ook door de Hoornaar belaagd. Onderzoek laat zien dat solitaire bijen minder lang de bloemen bezoeken als er AH in de buurt jagen, het beïnvloedt de bestuiving. Onze bijen hebben geen verdediging, Aziatische bijen verdedigen zich door de jagende hoornaar in te ballen en dan de temperatuur op te stuwen zodat de hoornaar oververhit wordt en dood gaat. Onze bijen kunnen die hoge temperatuur niet bereiken. De economische schade kan flink oplopen door schade aan het fruit, denk aan de appel en peren teelt. En omdat er minder bestuivers zijn en die minder tijd op de bloem doorbrengen als de Hoornaars te keer kunnen blijven gaan. Per nest komen er 50-150 nieuwe koninginnen uit, 10% daarvan sticht een nieuw nest in het volgende voorjaar. De verspreiding gaat dus snel. De AH is via de kanaal eilanden nu ook in Engeland terecht gekomen, ze kunnen dus het kanaal overvliegen....en straks de Waddenzee? In Vlaanderen in 5 jaar van 100 naar 700 nesten Bedreiging voor de buckfast en carnica teeltstations

Aanpak Aziatische Hoornaar

Herkennen

Hoornaars in het algemeen.....

- Wespen
- Sociale insecten
- 1 koningin en duizenden werksters
- Nesten papier maché
- Larven eten vlees = eiwit
- Toppredatoren

De AH valt net als de Europese Hoornaar onder de wespen, ze leven in sociale kolonies, net als bijen en andere wespensoorten. Er zijn dus werksters, darren en een koningin. Wespen zijn carnivoren, de larven hebben veel eiwit nodig, daarom vangt ze prooien. Wespen eten suiker voor de energie, en ze verzamelen eiwit om het broed te voeden. Ze knagen aan hout om hun nesten te bouwen

Europese hoornaar (*vespa crabro*)

- || Groot !
- || Bruin/rode kop en borststuk
- || Achterlijf fel geel en zwart
- || Donkerbruine poten
- || Eet ook wel eens een bij
- || Beschermde soort

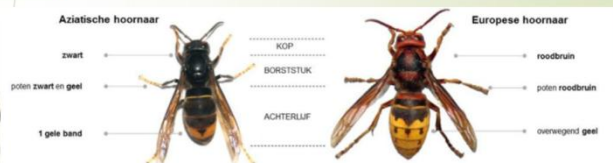
Aziatische hoornaar (*vespa velutina nigrithorax*)

- || Kleiner dan Europese hoornaar
- || Bovenkant kop en borststuk zwart
- || Achterlijf zwart/donker met gele band
- || Onderkant poten fel geel

Ook de Europese Hoornaar eet honingbijen en solitaire bijen, maar in beperkte mate. Europese Hoornaars vallen niet massaal bijenkasten of insectenhoeven aan. De Europese Hoornaar is een beschermde diersoort. Beide hoornaars lijken op elkaar, al is de Europese groter. Soms zijn de poten van de Europese Hoornaar wat lichter gekleurd. Maak daarom altijd een foto of filmpje als dat lukt. Houd voldoende afstand ivm agressie. Aziatische Hoornaars kunnen steken, maar ook gif spuiten, ze focussen op je ogen/gezicht.

Aziatische hoornaar

Europese hoornaar

Nog eens naast elkaar vanuit een andere hoek. De AH is donkerder gekleurd, vooral van bovenaf is dat goed te zien. Het achterlijf heeft 1 of 2 brede geel/oranje segmenten, De EH heeft meerdere felgele segmenten. Het duidelijkste verschil zijn de felgele onderkanten van de poten van de AH.

Honingbij Duitse wesp

Aziatische hoornaar

Europese hoornaar

Hier kun je de grootte inschatten, groter dan een gewone wesp, maar kleiner dan de Europese Hoornaar

Aanpak Aziatische Hoornaar

Enkele look a likes....

- ☐ Stadsreus
- ☐ Houtwesp
- ☐ Hoornaarvlinder

Maak altijd een foto of filmpje als je denkt een AH te zien. Er zijn veel insecten die op de AH lijken.

Jaarcyclus

1. jonge koningin overwintert.
2. maart-april-mei Koningin begint een primair nest, met 12 eitjes, 70 % van de primaire nesten op/bij/onder menselijke bebouwing (schutting, carport, afdak, schuur)
3. mei-juli primair nest groeit uit, hangt 1-5 meter boven de grond. Werksters halen voedsel, bouw materiaal en water. In deze fase is er geen onderscheid te zien met de nesten van andere papierwespen
4. juli-augustus verhuizing naar secundair nest, hoog in de boom, tot wel 40 meter
5. augustus-september ontwikkeling secundair nest, tot 2000 werksters, dat vraagt veel eiwit om de larven te voeren, dat betekent prooi halen
- 6-7. oktober-november, nieuwe koninginnen worden geboren en eten zich rond
8. oktober-november, de nieuwe koninginnen worden bevrucht en vliegen uit (wel 50km ver) om zich in te graven voor de winter
9. de rest van de kolonie sterft

Even wat weetjes.....

- ☐ Vliegen ongeveer 2 km van hun nest
- ☐ Suiker halers en eiwit halers
- ☐ 1 minuut weg met prooi of suiker = 100 meter
- ☐ Eten vooral borststuk van bijen, bij wordt naast de kast aan stukjes geknipt
- ☐ 11-12 kg prooidier per nest per cyclus
- ☐ 1 nest kan wel 50 tot 500 nieuwe koninginnen voortbrengen! 10% slaagt
- ☐ Ze kunnen hun gif ook spuiten ipv steken, dus niet zelf aan de slag met nesten verwijderen
- ☐ Kunnen zeer agressief reageren bij verstoring nest
- ☐ Jonge, bevruchte koninginnen zoek vrijwel meteen een overwinteringsplek

De AH vliegt meestal in 1 streep terug naar het nest met haar prooi. Ze vangen een bij, gaan er vlakbij de kast mee zitten en knippen de bij aan stukjes. Alleen het eiwitrijke borststukje wordt meegenomen naar het nest. Dat knippen duurt 1-2 minuten, daarna zie je de hoornaar richting het nest vliegen. Goed observeren is dus heel belangrijk. Er zijn suikerhalers en eiwithalers, als er veel larven zijn, moet er veel eiwit gehaald worden (zomer-najaar).

Een gewoon imker pak of wespen pak beschermt onvoldoende! Ze steken erdoor heen. AH zijn gefocust op je gezicht en ogen, daar zullen ze je aanvallen. Naast dat ze steken, kunnen ze ook gif spuiten. Bij de bestrijding worden daarom speciale hoornaar pakken gedragen met een vizier erin, een veiligheidsbril beschermt onvoldoende.

Opsporing en Bestrijding wat kun je doen?

- ☐ Observatie en herkenning
- ☐ Contactpersoon bij elke vereniging/organisatie
- ☐ Deel je kennis, hoe meer "ogen" hoe beter
- ☐ Leg waarneming vast met foto of filmpje
- ☐ Melden op waarneming.nl/go/vespa-velutina foto insturen met locatie
- ☐ Facebook : Opsporing Aziatische Hoornaar Nederland en Vespawatchers (België)
- ☐ Vlaams Bijeninstituut
- ☐ Nesten scheppen en vernietigen door professionals, NOOIT ZELF

Wat wij van je vragen : Let op en kijk om je heen. Hoe meer mensen meekijken en melden, hoe beter. Als je melding doet op waarneming.nl moet er een foto of filmpje bij. Ook bij twijfel melden, liever een keer onterecht gemeld dan niet gemeld! We willen graag 1 contactpersoon bij een vereniging (kan helpen met het leren werken met wiekpotten en vallen (daarover later meer). De Provincie acteert op meldingen en schakelt EIS in, dan worden Rob Voesten en René Jansen ingeschakeld om de nesten op te sporen en te vernietigen. Soms met hulp van hoogwerker.

Als er een geverifieerde melding is, moet het nest worden opgespoord, dat is een hele klus. Erwin Lankheet, coördinator bijengezondheid Oost, houdt de meldingen op waarneming.nl bij. Ik leg straks uit hoe het opsporen in zijn werk gaat. Het is een nieuw probleem in Nederland, de structuren en lijnen in het opsporen en verdelgen liggen nog niet vast. Wij denken bij te dragen aan een betere opsporing en verdelging door te proberen de meldingen te coördineren mbv contactpersonen en de coördinator bijengezondheid

Foto's van het Vlaams Bijen Instituut

De secundaire nesten hangen meestal hoog in een boom, bij voorkeur aan de rand van een bos, bij voorkeur in de buurt van water. Maar er zijn ook nesten die vlak boven de grond zijn gevonden, in de bermen. Kijk dus goed, niet alleen omhoog. Sommige nesten worden zo groot als een flinke skippybal.

Selectieve vallen

- 1. AH selectieve val – wel erin, niet meer eruit
- 2. Rood en geel
- 3. Doel is koninginnen vangen (voorjaar)
- 4. In het midden wiekpotje met lokstof (Trappit of 1/3 droge witte wijn, 1/3 bier, 1/3 suiker) en eiwit (bijv. vis)
- 5. Geen vallen waar insecten in verdrinken!
- 6. Plaats de vallen in de buurt van je bijenstand, of in de buurt van een verwijderd nest
- 7. Via Vlaams Bijen Instituut, of zelf maken met 3D printer

Vallen: Andere insecten kunnen wel uit de val, via de openingen. Rood en geel zijn kleuren die de hoornaars aantrekkelijk vinden. Het doel is om de jonge koninginnen in het voorjaar te vangen voor ze een nest beginnen. In het voorjaar heeft de jonge koningin veel behoefte aan suiker om op krachten te komen en minder aan eiwit om de larven te voeden (klein nestje). Controleer je vallen 2 x per dag, er kunnen per ongeluk andere insecten in vast komen. Het kan niet de bedoeling zijn dat in de strijd tegen de AH, andere insecten de dood worden. Daarom geen vallen waarin de insecten kunnen verdrinken. We willen niet ten koste van de biodiversiteit de AH vangen, dat is de verkeerde instelling.

- Het is voor iedereen een nieuwe situatie, er is in Nederland nog weinig ervaring. Help elkaar, toon begrip, heb geduld als het niet meteen lukt of als dingen onduidelijk zijn, communiceer goed. Samen moeten we dit gaan doen en met elkaar kunnen we het tot een succes maken.

Wiekpotten

Foto: hethuiswildebe

- 1. Wiekpot gevuld met lokstof en lont (swiffer doek)
- 2. Observeren en merken bij de wiekpotten
- 3. Bij waarneming AH: melden en de contactpersoon op de hoogte brengen
- 4. Coördinator Bijengezondheid krijgt melding
- 5. Samen bekijken wie er kan observeren/zoeken

Wiek is het Vlaamse woord voor lont. Een wiekpot is makkelijk zelf te maken, vullen met Trappit of lokstof. Spoel een swiffer dweil goed uit ivm zeepresten en gebruik die als lont. Ophangen met ijzerdraad en A4 met uitleg erbij. Uitleg en hulp bij het gebruiken van wiekpotten krijg je van de contactpersoon bij je vereniging of via de lokale imkervereniging. Het gaat te ver om dat hier uit te leggen. De bedoeling is dat er AH gemerkt worden bij de wiekpot, en dat de vliegrichting en vliegtijd worden vastgelegd. Kijk regelmatig bij de wiekpot of je AH ziet. Als je gemerkt hebt, zul je 1-2 uur moeten observeren. Soms een aantal dagen achter elkaar. Na waarneming en melding komt de grootste klus: het nest opsporen. Mbv wiekpot wordt de vliegrichting en vliegtijd bepaald, wiekpotten zullen verplaatst moeten worden om dicht bij het nest te komen, is een zoekplaatje.

Het is voor iedereen een nieuwe situatie, er is in Nederland nog weinig ervaring. Help elkaar, toon begrip, heb geduld als het niet meteen lukt of als dingen onduidelijk zijn, communiceer goed. Samen moeten we dit gaan doen en met elkaar kunnen we het tot een succes maken.

Zenders

- 1. Succes geboekt in Nederland en Vlaanderen met zendertjes plakken
- 2. Zenderen door professionals
- 3. Kostbaar, provincie betaalt
- 4. Zenderen raken kwijt
- 5. Zendertjes zijn soms te zwaar

Foto: standaard.be

In Vlaanderen worden nesten opgespoord mbv zendertjes. Hier in Nederland worden ook zenders ingezet, met meer resultaat dan in Vlaanderen. Zenders zijn kostbaar en raken makkelijk kwijt. De provincie betaalt de zenders. Met een te zware zender kan de hoornaar niet vliegen, sommigen willen niet vliegen met een zender op en blijven uren zitten. Het volgen van de zenders is arbeidsintensief, je moet een idee hebben waar het nest ongeveer zit, zenders hebben een beperkt bereik. Maar toch is het zenderen een succesvolle methode om de nesten op te sporen.

Niet doen.....

- I Zelf nesten gaan scheppen
- II Werksters dood slaan, liever vangen en merken
- III Insecten gif gebruiken

In Italië en Frankrijk, Spanje zijn immers die één of enkele AH vangen, vlooiengif op het borststuk druppelen en dan de hoornaar weer vrijlaten. Met deze manier ben je snel van nesten af, als het paard van Troje brengt de hoornaar het gif in haar eigen nest, het Fipronil in vlooiengif is super toxisch voor insecten. Lijkt een mooie oplossing, maar is ook super toxisch voor onze honing- en solitaire bijen. Wat als een bij ontsnapt aan een hoornaar met gif en de hele kast vergiftigd wordt. Wat als de AH dood gaat door het gif, uit het nest op de grond vallen en door andere insecten of zoogdieren/ vogels worden opgegeten. We moeten de biodiversiteit beschermen en niet willen dat er veel insecten en dieren onnodig gedood worden. De bestrijders in Vlaanderen en het zuiden van het land proberen zoveel mogelijk zonder gif te werken, met een soort stofzuiger worden de werksters opgezogen, dan wordt het nest in een bak geschept. De bak gaat een aantal dagen in de diepvries. Als het nest dood is wordt het onderzocht, werksters en koninginnen geteld.

Wie wordt aanspreekpunt in jouw vereniging?

Doorgeven aan Erwin Lankheet, coördinator
Bijengezondheid Oost NL
Erwin@lankheet.eu

Weet jij een organisatie of vereniging die kan helpen opsporen?
We horen het graag.

Met dank aan het Vlaams Bijen Instituut voor de gedeelde kennis en het beeldmateriaal

Om zoek acties te kunnen coördineren is het belangrijk dat er per vereniging of organisatie 1 aanspreekpunt/contactpersoon komt. Met diegene wordt contact opgenomen als er een waarneming is in de omgeving van waar de vereniging actief is. Samen zullen we dan een groepje "zoekers" samen stellen en die vragen om te helpen bij de opsporing.

Waarneming met foto of filmpje melden op

- II waarneming.nl
- II eis@naturalis.nl
- II Vragen?

3.3 Gegeven presentaties

3.3.1 NBV, Haaksbergen Erve Hanebulten, 11 februari 2023

Aanwezig: 36 personen.

3.3.2 NBV, Enschede Ledeboerpark Koetshuis, 15 februari 2023

Aanwezig: 32 personen.

3.4 Gegeven Interviews

Datum	Locatie	Media	Journalist	
08/02/2023 15:00	van Heeksbleeklaan 64 Enschede, Koetshuis	TcTubantia	Frank Timmers	
11/02/2023: 15:00	Erve Hanebulten	RTVsternet		

3.4.1 Tubantia, Ledeboerpark het Koetshuis, 8 februari 2023

3.4.2 RTVsternet, Erve Hanebulten, 11 februari 2023

4. Organisaties

4.1 NBV

4.2 Landelijke (AH) bestrijders

4.3 Stichting Platform Stop invasieve exoten

4.4 Provincie Overijssel

4.5 Landschap Overijssel

4.6 IVN

4.7 Natuur en milieu

4.8 Bijenbeweging Overijssel

4.9 Groene loper Overijssel

4.10 Insectenwerkgroep KNNV

4.11 Hoogstam brigade

4.12 Media

Perstbericht Aziatische Hoornaar

Wij zijn bezig met een Bewustwordingscampagne op te starten voor de 'Aanpak Aziatische Hoornaar' in Overijssel. De eerste presentatie wordt gegeven in Haaksbergen op 11 februari van 16:00 tot 17:30 uur. We willen graag dat hier in de media ook aandacht aan wordt besteed. Zou het mogelijk zijn dat u daarbij aanwezig bent voor een interview. Jullie krijgen dus de primeur. Onderstaand omschrijving waar het overgaat.

Vanuit het zuiden van Europa komt de Aziatische hoornaar, een invasieve exoot, steeds vaker voor in Nederland. De Aziatische hoornaar roeit niet alleen vele bijenvolken uit, ook solitaire bijen en andere bestuivers hebben er flink onder te lijden. De biodiversiteit die in Nederland toch al onder druk staat, wordt er niet beter door. Fruittelers ondervinden grote economische schade door deze wesp. Deze hoornaars zijn agressief en de steken zijn niet ongevaarlijk.

De provincies Zeeland, Brabant en Limburg hebben er al een aantal jaren mee te maken, maar de Aziatische hoornaar komt steeds noordelijker. In augustus 2022 is er een nest in Markelo (Overijssel) vernietigd, en er zijn meldingen vanuit Manderveen van najaar 2022. Komend jaar gaan we er in Twente zeker meer mee te maken krijgen.

Van het Vlaams Bijen Instituut weten we dat het bestrijden van deze hoornaars veel makkelijker wordt als veel mensen weten hoe deze insecten en de nesten eruit zien. Hoe eerder de hoornaars herkend worden, hoe meer nesten vernietigd kunnen worden en hoe minder nesten er het volgende jaar komen. Imkers en vrijwilligers met liefde voor de natuur kunnen een grote bijdrage leveren in de strijd tegen de Aziatische Hoornaar. De bestrijding begint namelijk met het herkennen van het beestje en het opsporen van de nesten. Het vernietigen van de nesten zelf wordt door professionals gedaan.

Om zoveel mogelijk imkers in Twente bewust te maken en zo goed mogelijk voorbereid te zijn op de komst van de Aziatische hoornaars hebben de NBV afdelingen, Almelo, Hengelo, Enschede en Haaksbergen de handen ineengeslagen. Bij elke afdeling wordt een info middag/avond georganiseerd over de Aziatische Hoornaar en de bestrijding ervan. Erwin Lankheet, Bijengezondheidscoördinator NBV groep Overijssel Oost en Leontine Uijthof, hobby imker en leraar bijenteelt in opleiding, zullen deze presentatie verzorgen.

5. Bestrijding

Om te zorgen dat deze invasieve exoot zich hier niet verder verspreidt, is het belangrijk dat de nesten snel opgespoord en vernietigd worden. Daarbij spelen burgers een essentiële rol, want zonder waarnemingen kunnen de NVWA en de provincies niet in actie komen.

In het kort komt het hier op neer:

Het bestrijden van de hoornaarkoninginnen voordat ze werksters hebben (in de periode november–mei) is zeer effectief. Daarna is het van belang de primaire en secundaire nesten te bestrijden (in de periode mei–december) ter voorkoming van verdere verspreiding.

Hoornaar gezien van april tot en met juni

Het gaat waarschijnlijk om een koningin. Kijk of u die kunt vangen. U kunt de koningin doodmaken in de vriezer. Kijk of u het voorjaarnest van de Aziatische hoornaars kunt vinden, en laat dat verwijderen door een (professionele) bestrijder.

Hoornaar gezien van juli tot en met september

Het gaat waarschijnlijk om een werkster. Kijk u in welke richting de werkster wegvliegt en markeer de richting op een plattegrond van de locatie. Ziet u meer werksters? Markeer hun wegvliegrichting dan ook op de plattegrond en geef dat ook door. Dit helpt om het nest om te sporen.

Maak de werksters van de Aziatische hoornaar niet dood, die heb je nodig om het nest te vinden!

Zoek dan ook het nest, dat zorgt voor het stoppen van aanvallen op bijenkasten maar nog belangrijker: geen verspreiding van de soort uit dat nest!

Dit nest kan zoals gezegd in gebouwen, nestkasten en schuurtjes zijn, maar vanaf eind juni ook hoog in de boom (en masten, lantaarnpalen en aan gebouwen).

Samen zoeken kan sneller gaan.

Door het ophangen van wiekpotten waar dieren zijn gezien (rottend fruit, klimop, sneeuwbes, honingdauw), heb je ze sneller op een wiekpot.

Dieren vangen en ze op het lont van de wiekpot zetten kan ook. Het voordeel van een wiekpot is, dat je de wiekpotmethode kan gebruiken.

Merk daarbij de dieren met een acrylstift, bijenmerkstift of bijenmerkjes en meet de tijd hoe lang het duurt voordat een dier terug is. De eerste meting zegt niets; dan is het dier vooral ook aan het poetsen geweest. Daarna is de steleregels 1 minuut is ongeveer 100 meter, maar 8.5 minuut kan ook 1.4 km zijn.

5.1 Hoe melding doorgeven

Nederland:

Heb je de AH waargenomen dan moet je de waarneming doorgeven aan <https://waarneming.nl/go/vespa-velutina/> of naar eis@naturalis.nl, voorzien van foto, datum en locatie.

Vervolgens zullen deskundigen van ‘EIS kenniscentrum, Insecten’ de waarneming controleren.

Gaat het daadwerkelijk om de AH dan worden de juiste instanties gewaarschuwd zoals de provincie.

De provincie zal ervoor zorgen dat het nest wordt opgespoord en vernietigd.

Maar ga niet zelf de nesten opruimen. Dit is levensgevaarlijk.

België:

Vespa-Watch <https://vespawatch.be/> is het Vlaams meldpunt voor nesten van Aziatische hoornaar.

Meldingen worden opgevolgd zodat nesten verdelgd kunnen worden. Ook waarnemingen van individuele hoornaars via <https://waarnemingen.be/go/vespa-velutina/> of <https://www.inaturalist.org> helpen om nesten op te sporen.

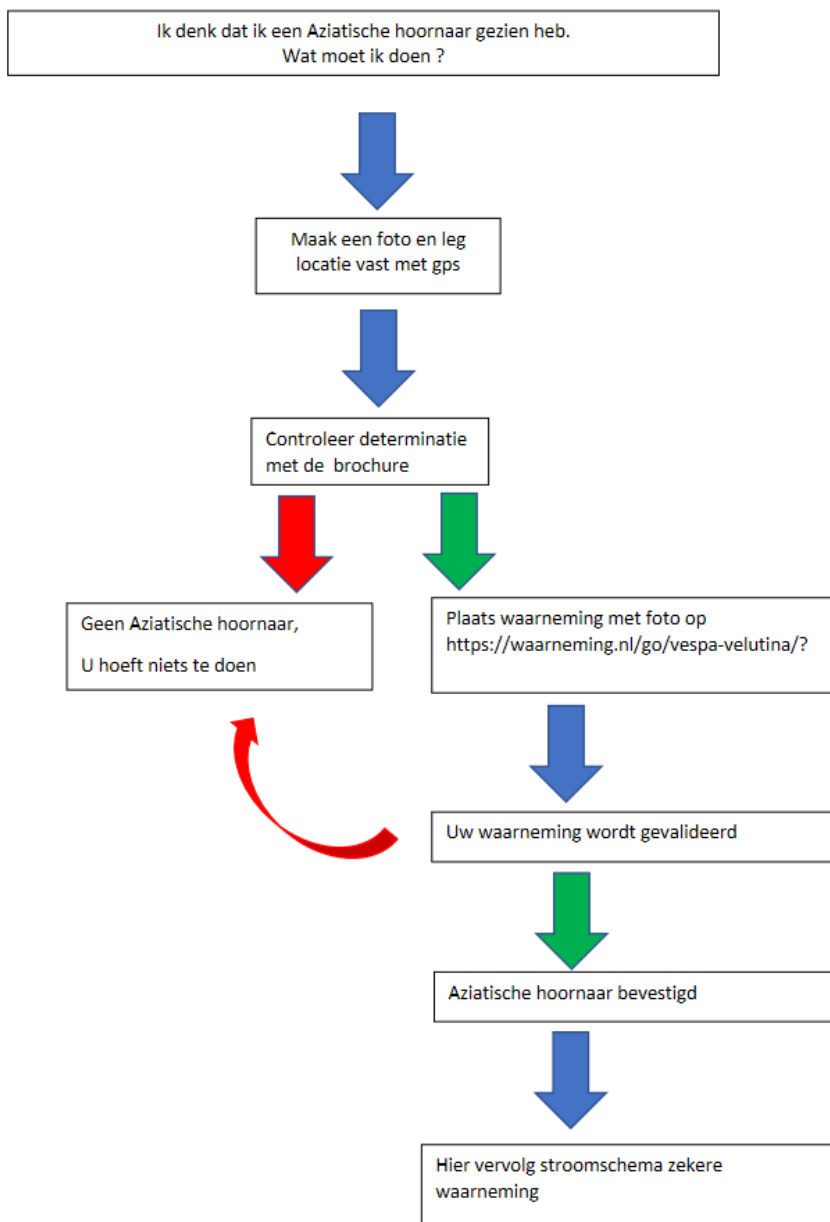

Stappenplan vondst onzeker

Schema's overgenomen van:

www.eis-nederland.nl/aziatischehoornaar

Blauw -> actie; groen -> positief; rood -> negatief

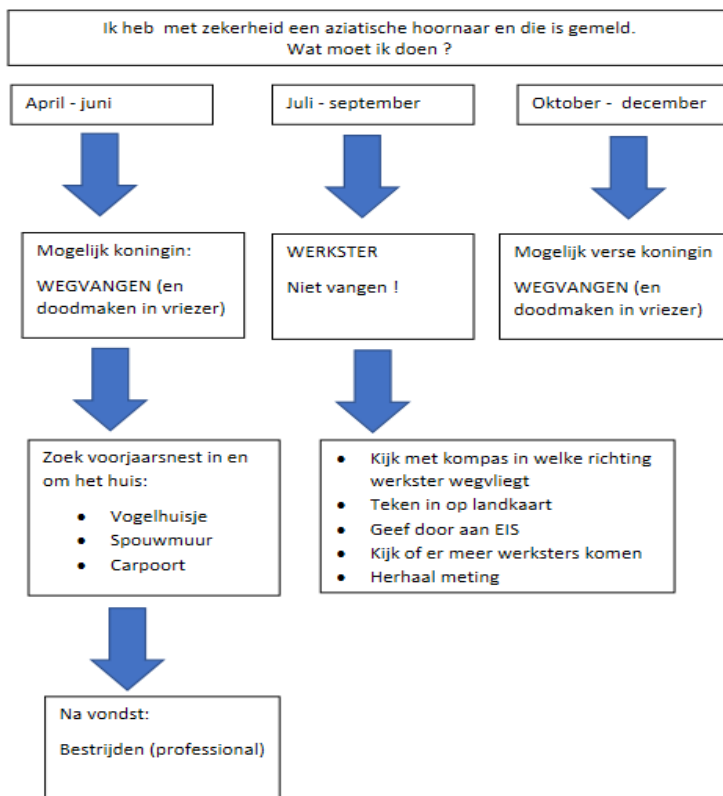

Aanpak Aziatische Hoornaar

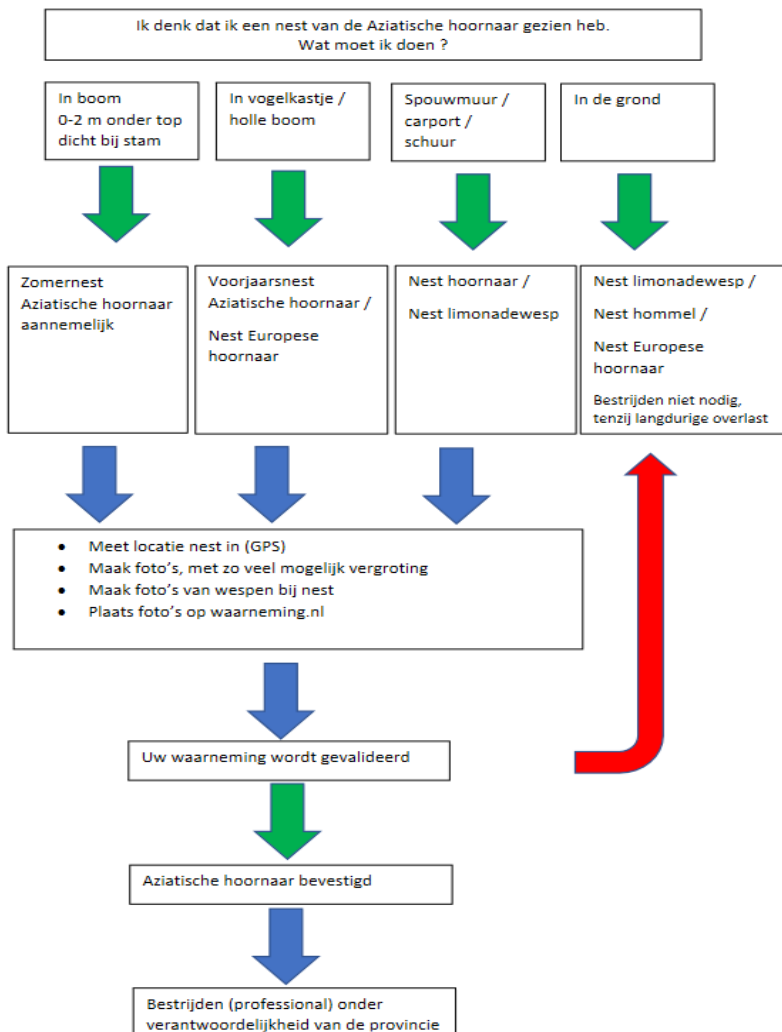

Stappenplan vondst zeker

Blauw -> actie; groen -> positief; rood -> negatief

Stappenplan vondst nest

5.2 Selectieve vallen

Het Vlaams Bijen Instituut heeft een jaar geleden ook een AH-vangkooi op de markt gebracht waar uitsluitend AH's in gevangen genomen worden. Kleine wespen kunnen ontsnappen en EH's krijgen geen toegang. Door middel van een lokstof worden de AH's naar binnen gelokt.

<https://vlaamsbijeninstituut.be/selectieve-val-aziatische-hoornaar-najaar/>

Zorg dat in het voorjaar (eind feb/ begin maart) de rondvliegende koninginnen worden gevangen.

Let op: Europese hoornaars hoeven echt niet dood! Dit gebeurt vaak in blinde paniek en is nergens voor nodig.

De vallen zijn ook heel goed zelf te maken

5.2.1 Gebruiksaanwijzing van de val tegen de Aziatische hoornaar.

2022: <https://vlaamsbijeninstituut.be/wp-content/uploads/2022/03/Gebruiksaanwijzing-selectieve-val-tegen-de-Aziatische-hoornaar.pdf>.

Deze gebruiksaanwijzing zat bijgevoegd bij de bestelling van betreffende selectieve vallen.

Met deze VBI-val tegen de Aziatische hoornaar hebt u een 'selectieve' val in huis gehaald.

Selectief want grotere insecten zoals de Europese hoornaar kunnen de val niet betreden. De Aziatische hoornaar kan deze wel betreden samen met alle andere kleinere insecten. De kleine insecten kunnen echter ontsnappen via de roosters. De Aziatische hoornaar blijft wel gevangen.

Je kan deze val op twee manieren gebruiken:

- Als val in het voorjaar om jonge koninginnen van de Aziatische hoornaar te vangen.
- Als hulpmiddel om de stress bij bijen te verminderen op het ogenblik dat werksters Aziatische hoornaars de bijenkasten gaan benaderen. Dat gebeurt vanaf de zomerperiode.

1. Voorjaarswerking.

De val kan ingezet worden in het vroege voorjaar om jonge uitvliegende koninginnen van de Aziatische hoornaar te vangen.

LET OP: Het is nog niet wetenschappelijk bewezen dat de vangst van jonge koninginnen de latere aanwezigheid van de hoornaars reduceert. Immers onder de jonge koninginnen heerst er ook competitie. De idee van de vangst van een koningin komt overeen met een nest minder is dus niet bewezen.

De val kan gebruikt worden in het voorjaar mits volgende aandachtspunten:

- De jonge koninginnen zijn verzwakt door de winter en gaan deze periode op zoek naar energie onder vorm van suikers.
- De lokstof in het voorjaar is dus suikerwater / appelsap aangevuld met wijn of bier. Dit laatste om bijen weg te houden van de lokstof.

Maatschappelijke zetel: De Wip 5 te 2560 Nijlen info@vbi.Vlaanderen www.vlaamsbijeninstituut.be

Het gebruik van de val in het voorjaar heeft een nefast effect op de biodiversiteit door de grote bijvangst van andere nuttige insecten! Daarom zijn onderstaande handelingen verplicht!

- Het suikerwater dient zo gegeven te worden dat insecten hier niet in kunnen verdrinken. Dus een vastere vorm of door middel van wiekpotten voorkom je dit.
- Controle minstens om de acht uur is noodzakelijk. Bij die controle open je de val voor alle nuttige insecten indien er geen koningin van de Aziatische hoornaar aanwezig is. Bij aanwezigheid van een koningin Aziatische hoornaar kan je deze doden door bijvoorbeeld de ganse val onder te dompelen in water.
-

Indien aan bovenstaande niet kan voldaan worden, gebruik je de val beter niet.

2. Zomer- en najaarswerking bij predatie door de Aziatische hoornaar.

Als er werksters van de Aziatische hoornaar rond de bijenkasten vliegen verstoort dit in ernstige mate het foerageer gedrag van onze honingbijen. Bij 4 tot 5 werksters AH voor de kast stopt de activiteit in de korf bijna volledig. (zie de E-learning video op de website en op Youtube).

Op dat ogenblik kan je de druk wat wegnemen door de val op de bijenkast te plaatsen.

De lokstof op dat ogenblik bestaat niet uit suiker ! Eiwitten zijn nu gegeerd en gezocht door de werksters. Ze zijn verzot op een stukje vis. Leg dus bij voorkeur een klein stukje op een schoteltje en plaats deze in de val. Je zal merken dat de werksters AH de val zullen opzoeken.

Zet de val niet in de volle zon ! Bij extreme hitte kan deze beschadigd raken.

Het zetten van de val betekent geen oplossing van het probleem van de aanwezigheid van een nest AH in de buurt ! Het is een hulpmiddel maar het opstarten van de zoektocht is de enige vorm van effectieve preventie !

Sluit u aan bij de vele vrijwilligers Vespawatchers om de nesten op te sporen zodat deze door professionelen kan verdelgd worden.

Meer uitleg over de werking van de val kan u bekijken op over de werking van de val kan u bekijken op de Ede E-learning video's op de website van het Vlaams learning video's op de website van het Vlaams Bijeninstituut. Bijeninstituut.

Indien een onderdeel van de val om één of andere reden stuk raakt, kan u dit onderdeel vervangen. Elk onderdeel van de val is apart verkrijgbaar.

5.2.2 Gebruik van een (selectieve) val

23/01/2023, versie 1, Dominique Soete. Vespa-watchers

Intro:

Heel wat mensen willen een val gebruiken voor het wegvangen van Aziatische hoornaars. Er zijn veel verschillende soorten vallen, en ook de inzet van een val op een bepaald moment van het jaar moet toch de nodige aandacht en zorg krijgen. Het kan niet de bedoeling zijn dat een val meer schade toebrengt aan de biodiversiteit dan de hoornaars zelf zouden doen. Het is zelfs zo dat bij verkeerd gebruik van een val 99% van de gevangen insecten géén Aziatische hoornaars zijn. Daarom dit document met de nodige uitleg.

Welk soort vallen zijn er?

Er zijn verschillende soort vallen die elk op een andere manier werken. Bij sommige vallen kunnen kleinere insecten terug ontsnappen, bij sommige vallen verdrinkt elk insect dat erin terecht komt, nog andere vallen zijn speciaal gemaakt voor een bepaald type insect.

Een type val dat afgeraden wordt, is een val met open vloeistof. Dit zijn vallen die meestal zelf gemaakt worden met een plastic fles, maar ook vele commerciële wespenvallen hanteren hetzelfde principe. Het probleem met deze vallen, is dat elk insect dat gevangen wordt, zal verdrinken. Elk insect heeft zijn nut, en het kan dus niet de bedoeling zijn dat we extra schade toebrengen aan de biodiversiteit. Vele mensen beseffen niet dat bijvoorbeeld ook wespen heel nuttige dieren zijn die helpen met de bestuiving en het opruimen van karkassen van dode dieren. Deze vallen mogen dus niet gebruikt worden!

Mits enkele aanpassingen zijn deze vallen wel te gebruiken.

In eerste instantie moet je ervoor zorgen dat insecten niet kunnen verdrinken. Dit kan je doen door ervoor te zorgen dat er geen open vloeistof is. De beste oplossing hiervoor, is het plaatsen van een kleine wiekpot in de val. Maar er zijn nog meer mogelijkheden: gebruik een spons over de hele boden van de val, leg wat stro of boomschors of takjes onderaan in de val zodat insecten zich daaraan kunnen vastklampen of omhoog kruipen, knip uit een stuk metaal gaas een stuk uit die je in de val kan hangen (gebruik bvb. een stuk inox gaas voor varroabodem), ... Bij elk van deze oplossingen zorg je er dus voor dat de vloeistof niet hoger komt dan het hulpmiddel.

Daarnaast zorg je ervoor dat kleine insecten terug kunnen ontsnappen uit de val door kleine openingen van ongeveer 6 mm te voorzien. Boor deze openingen een paar centimeter onder de bovenzijde van de val, want insecten willen altijd terug naar boven kruipen naar het licht toe. Uiteraard kan je in de glazen val geen ontsnappingsgaten boren.

Val met spons en ontsnappingsgaten.

Val met houtschors en ontsnappingsgaten.

VespaCatch wespenval die meerdere voordelen heeft: de gele kleur trekt de wespen aan, het zwarte deksel zorgt ervoor dat de insecten niet kunnen ontsnappen omdat ze niet naar boven aangetrokken worden omdat het daar donker is, het ophangstelsel zorgt ervoor dat er geen regen in de val terecht komt. Deze val is dan ook heel goed geschikt voor het vangen van Aziatische hoornaars. Prijs: € 3,50 incl. BTW

<https://www.produits-veto.com/nl/produit/Aziatische-hoornaar-lokstof-val-vespacatch-vetopharma/>

<https://www.produits-veto.com/nl/produit/vespacatch-1l-fles-vetopharma-Aziatische-hoornaars-lokstof/>

<https://imkershop.nl/overigen-verzorging-varroa/3935-vespacatch-aziatische-hoornaar-val-hoornaar.html>
<https://www.bijenhof.be/nl/product/Anti+hoornaar+val+met+aantrekstick+vespacatch/20153>

Wat met een selectieve val?

Bij een selectieve val geldt hetzelfde principe. Plaats in deze val geen beker met open vloeistof, maar een wiekpot of ander voorwerp waarin je een vloeistof kan doen, maar dan afgesloten door bvb een stuk varroarooster. Bij deze vallen zijn al ontsnappingsgaten voorzien voor kleinere insecten. Toch moet je ook hier rekening houden met de plaats waar je de vallen zet, want als ze in volle zon staan, zouden insecten kunnen sterven van de warmte.

Selectieve val met kleine wiekpot.

Hoe te gebruiken?

Een val kan je gebruiken om in het voorjaar stichtende koninginnen te vangen. Hiervoor verwijst ik naar hoofdstuk: "5.2.3 Gebruik van een selectieve val (Spring trapping)".

Een val moet je ook dagelijks controleren. Zoals reeds eerder gezegd, zal tot 99% van de gevangen insecten geen Aziatische hoornaars zijn. Deze laat je dan ook best terug vrij. Haal het deksel van de val en zet deze in de zon zodat de insecten kunnen opwarmen en terug wegvliegen. Zit er tussen de vele insecten wel een Aziatische hoornaar, plaats de val dan een 5- tot 10-tal minuten in de diepvriezer. Zo kan je eerst de Aziatische hoornaars uit de val halen. Daarna plaats je de val terug in de zon zodat de onschuldige insecten terug kunnen wegvliegen.

Vanaf de zomer kan je vallen inzetten om de druk op de bijenstand te verkleinen. Je kan opteren om enkele vallen bovenop de bijenkasten te zetten, maar evengoed kan je vallen ophangen in de buurt van een bijenstand. Deze vallen trekken vooral insecten aan die op zoek gaan naar suikers, en dus ook Aziatische hoornaars die op de geur van de honing afkomen. Hiermee zal je veel minder hoornaars vangen die komen jagen op de bijen, want dit zijn de hoornaars die proteïnen verzamelen om aan de larven te geven.

Ook nu kan je nog steeds een selectieve val gebruiken, maar hou er dan wel rekening mee dat ze niet meer selectief is, ook al zou je dit denken. De werksters van Europese hoornaars zijn kleiner dan de koningin, dus deze kunnen de selectieve val wel betreden. De val verliest hiermee zijn selectiviteit die ze in de lente wel nog had, wanneer enkel de koninginnen rondvlogen vooraleer de eerste werksters geboren werden.

Wil je ook hoornaars aantrekken die op zoek zijn naar proteïnen, dan dien je ander voedsel te voorzien in de vallen. In Portugal gebruiken ze nogal vaak scampi's. Stukjes vis of kip kunnen eventueel ook gebruikt worden. Er moet evenwel nog meer onderzoek gebeuren om te weten welke lokstoffen het best de hoornaars aantrekken die komen jagen op de bijen, en ook onderzoek naar de meest geschikte locatie om deze vallen dan te plaatsen: is dit bovenop een bijenstand, vlak voor een bijenstand, of zelfs enkele meters van een bijenstand vandaan? Tests hiervoor zullen in de loop van het jaar gebeuren.

Waar te koop?

Er zijn verschillende types vallen die je kan gebruiken en aankopen in plantenspecialzaken of op het internet, of je kan ze zelf maken. Mijn voorkeur gaat uit naar de val van Veto-Pharma omdat deze val een gele kleur heeft die insecten aantrekt, een zwart deksel waardoor insecten niet naar boven kruipen naar het licht en zo niet kunnen ontsnappen, een soort afdak waardoor er geen regen in de val terecht komt en je kan de val ophangen. Zelf moet je gaten van 6 mm boren in de zijkant van de val om deze 100 % geschikt te maken voor het beoogde doel.

5.2.3 Gebruik van een selectieve val (Spring trapping)

11/03/2022, versie 2, Dominique Soete. Vespa-watchers

Doel:

Bij spring trapping willen we de nieuwe koninginnen vangen die net uit winterslaap zijn gekomen en een embryonest aan het uitbouwen zijn.

Wanneer te gebruiken?

Over het algemeen van midden maart tot eind mei.

Overwinterende koninginnen worden wakker wanneer de temperatuur gemiddeld een 13-tal graden Celsius bedraagt. Zij bouwt daarna een klein nest ter grootte van een pingpongbal met een eerste raat van 12 cellen waarin ze haar eitjes legt. In normale omstandigheden duurt het 5 weken vooraleer een pas gelegd eitje de verschillende stadia van eitje – larve – pop heeft doorlopen om zo een volwassen werkster op te leveren. Maar wanneer de koningin alleen in het nest is, moet zij ook zelf zorgen voor het aanbrengen van voedsel, water en nestmateriaal, waardoor het eitje niet constant op een temperatuur van 25 °C kan gehouden worden. Daarom duurt het langer dan de normale 5 weken vooraleer de eerste werkster geboren wordt. Wanneer dan uiteindelijk die werksters uitkomen, kunnen zij ook in de val terecht komen, en kan die dus niet meer gebruikt worden voor spring trapping. Het verschil tussen een koningin en een werkster is heel duidelijk in het voorjaar: een koningin is ongeveer 3,5 cm groot, de eerste werksters die geboren worden zijn ergens tussen de 2 en 2,5 cm groot. Pas in de zomer worden er werksters geboren van ongeveer 3 cm groot, waardoor het verschil met een koningin voor een leek moeilijk te zien is.

Waar te gebruiken?

Overall, dus niet enkel bij een bijenstand.

Wanneer de koningin uit winterslaap is gekomen, gaat zij op zoek naar suikers om haar energieniveau weer omhoog te krijgen. Deze suikers haalt ze op verschillende plaatsen. In vele gevallen zou ze die halen uit boomsappen. Maar uiteraard kan ze die ook terugvinden aan een bijenstand, waar ze afkomt op de geur van honing. Het gedrag van een koningin is dus ook anders dan deze van de jagende werksters in de zomer en het najaar. Waar werksters die komen jagen met hun rug naar de bijenkast hangen om zo de terugkomende foeragerende bijen te vangen, zal een koningin met de kop richting de bijenkast hangen, omdat ze de geur van de honing opmerkt. Wanneer je dus in het voorjaar een Aziatische hoornaar zo voor een bijenkast ziet vliegen, dan moet die altijd gevangen en gedood worden. Vanaf de zomer ga je geen koninginnen meer zien aan je bijenstand, want dan heeft ze werksters die voor haar zorgen.

Hoe te gebruiken?

Een selectieve val wordt gebruikt met suikerrijk voedsel. Dit moet altijd in een afgesloten pot geplaatst worden in de val, en nooit in een open schaalje of beker omdat hierin insecten kunnen verdrinken. Omdat er ook veel andere insecten gelokt worden door de suikers, zullen zij ook in de val terecht komen. Het mag dus niet de bedoeling zijn dat deze sterven. Aangewezen is het gebruik van een kleine wiekpot in de selectieve val. Een andere methode is een potje met vloeistof die afgedekt is met een gaas waarop de insecten kunnen landen en door het gaas de vloeistof kunnen opdrinken. Een andere mogelijkheid is het gebruik van een soort spons of ander materiaal die doordrongen is met de vloeistof waarop de insecten kunnen landen zonder te verdrinken. Elke methode heeft zijn voor- en nadelen, zoals de snelheid waarmee de vloeistof verdampt en dus eventueel ook vlugger moet bijgevuld worden.

Een selectieve val moet ook dagelijks nagekeken worden, en op zonnige dagen zelfs minstens 2 keer per dag. Wanneer de val in de zon staat, kan de temperatuur daarbinnen heel vlug oplopen, waardoor insecten kunnen sterven van de warmte. Wanneer er geen koningin van een Aziatische hoornaar in de val zit, dan laat je de bijvangst van elk ander insect terug vrij door de val te openen. Zit er wel een Aziatische hoornaar in de val en wil je die vangen, dan kan je de val een paar minuten in de diepvries steken zodat ze niet meer in staat is om weg te vliegen. Wanneer de val daarna in de zon geplaatst wordt, zal elk ander insect daarna terug kunnen wegvliegen.

Waarom is dit een “selectieve” val?

De val is selectief omdat niet alle insecten de val kunnen betreden. Door de openingen van 8 mm kunnen wel koninginnen van Aziatische hoornaars in de val, maar koninginnen van Europese hoornaars kunnen er niet in omdat zij groter zijn. Het is wel zo dat de eerstgeboren werksters van Europese hoornaars kleiner zijn, waardoor deze ook in de val kunnen terechtkomen. Andere klassieke wespenvallen zijn niet selectief te noemen, omdat zij geen rekening houden met de grootte van de invliegopening.

Daarnaast heeft de val heel veel openingen, gelijkend op een koninginnenrooster, waardoor kleinere insecten die de val betreden daarlangs terug naar buiten kunnen. Toch gebeurt het dat sommige toch te groot zijn en daarlangs niet kunnen ontsnappen. Daarom is het belangrijk van dagelijks te controleren en de val te openen om hen terug de vrijheid te geven.

Het gebruik van een zelfgemaakte wespenval met een petfles waar de top ondersteboven in het bovenste deel van de fles wordt gestoken, is dus totaal af te raden. Deze flessen worden meestal gebruikt met een vloeistof, en daarin verdrinkt elk insect dat erin terecht komt.

Welk lokproduct gebruiken?

Elke vloeistof waarin suikers zit, kan gebruikt worden. Je kan gebruik maken van een wespenlokstof (wij gebruiken ©Trappit), maar je kan ook zelf een mengsel maken van 1/3de witte wijn, 1/3de bier, 1/3de suiker of stroop of grenadine. Het voordeel van een wespenlokstof of dit mengsel is het feit dat bijen niet aangetrokken worden en de val niet betreden.

Trappit (TM) wespenvloeistof in een bus van 5 liter. Prijs: € 60,00 incl. BTW

<https://www.facebook.com/waspawayvlaanderen>

<https://catalogus.killgerm.nl/trappit-vliegen-en-wespenlokstof>

Nut van een selectieve val.

In onze streken is het nut van een selectieve val nog helemaal niet bewezen. Het motto: elke gevangen koningin is een nest minder, gaat helaas niet op. In onze streken waar er nog niet veel nesten zijn, is er onder de koninginnen nog veel onderlinge concurrentie. Bij het wegvangen van een koningin in selectieve val, help je dus de andere koninginnen in hun concurrentiestrijd waardoor zij eventueel wel kunnen overleven. In streken met meerdere nesten per vierkante kilometer (streken van Frankrijk, Spanje en Portugal) worden daarentegen wel heel veel koninginnen gevangen.

Waar te koop?

Er zijn verschillende mogelijkheden van selectieve vallen; je kan een complete val kopen, of je kan ze zelf maken.

Aanbieders van vallen of onderdelen om zelf in een box te steken zijn vooral te vinden in Frankrijk (bvb Jabeprobe) of het VBI. Deze vallen zijn niet zo goedkoop.

Indien je beschikt over een 3D-printer, kan je zelf de onderdelen printen die je kan inbouwen in een houten of plastic bak.

Aankoop van volledige val.

Zelf te maken met onderdelen die je aankoopt of zelf print.

Aankoop van volledige val..

<https://www.jabeprobe.fr/fr/boutique/passer-une-commande-1>

<https://en.icko-apiculture.com/asian-hornet-trap-red-trap.html>

<https://www.vlaamsbijeninstituut-webshop.be/Selectieve-val-voor-Aziatische-hoornaar>

<https://www.bijenhof.be/nl/product/Hoornaar+val+Belgian+trap/201525>

Zelf te maken met onderdelen die je aankoopt of zelf print.

<https://cults3d.com/en/3d-model/various/piege-frelon-asiatique-selectif>

<https://www.yeggi.com/q/asian+hornet+trap/>

<https://www.bijenhof.be/nl/product/Anti+hoornaar+schild-punt-+Stop+It/201533>

5.2.4 Zelf maken.

Er zijn nog vele punten onduidelijk waaronder:

- Selectieve vallen, hoe kom je eraan?
- Uitvragen: 3D printer?
- Hoe werken ze en waar en wanneer plaats je ze?
- Hoe kom je aan de mal?
- Hoeveel op hoeveel hectare?
- Opening val: 0,8MM

Selectieve vallen zijn een heel goede strategie in het voorjaar. In de zomer en het najaar blijft nesten opsporen en laten verdelgen de beste bestrijding. Als we deze selectieve vallen in de lente massaal gebruiken, kunnen we samen veel koninginnen afvangen. Als lokstof kan je dezelfde mengeling gebruiken als bij de lokpotten, en een beetje Trappit erover vernevelen. Koninginnen gaan in het voorjaar namelijk op zoek naar suikers. Pas later op het seizoen gaan ze op zoek naar kleinere insecten zoals muggen om haar eerste larven te voeden. Dan kan je werken met een klein stukje vis. Je kan eventueel al verschillende stukjes vis invriezen en zo telkens een vers stukje uitnemen indien nodig.

Wat heb je nodig: een plastic doos met afneembaar deksel (bv. die plastic opbergdozen van de action van 1,7€) + conische bijendrijver van een imkershop (1€ of minder) + grote pvc koninginnenroosters, bv. Dadant. Snoeischaar om de rooster te knippen in stukken van 10x10cm. Kniptang om in het midden 2 stukjes weg te knippen. Boor van 8mm om de conische bijendrijver uit te boren. Klokboor van 8cm om een gat in de doos te maken. Leg in het begin een plankje onder de plastic wand om breken te voorkomen. Telkens een drupje warme lijm op de hoeken en vastplakken. Totale kostprijs bedraagt minder dan 5€ per lokdoos.

Een aanrader om er veel te maken, het neemt meteen de drempel weg bij velen om er zelf aan te beginnen. Let op, de lokdozen dienen om de koninginnen te vangen in de lente. De lokpotmethode blijft sowieso noodzakelijk.

Een AH kan comfortabel door een gat van 7,8mm. Een EH comfortabel door een van 8,6mm, al kan een EH werkster soms ook door een kleinere opening geraken

Let op, aangezien de conische vorm iets meegeeft, kan het uiteindelijke gat iets kleiner zijn dan de boordiameter

5.3 Wiekpotten (Belgisch) / Lurkpot (Nederlands)

Een wiekpot is een glazen pot met daarin een lont (wiek) van bijvoorbeeld stof of keukenrol en gevuld met een lokstof. Vanaf deze wiekpot kan een werkster van de Aziatische hoornaar gemakkelijk worden gevangen en gemerkt. Door het dier op de wiekpot weer los te laten, kan de vliegrichting en de tijdsduur totdat het dier weer terug is worden getimed.

5.3.1 Hoe te gebruiken

27/01/2023, versie 2, Tekst en foto's: Tom Vrancken

<https://vlaamsbijeninstituut.be/diensten/gezondheidsdienst-aziatische-hoornaar/>

Laten we starten met wat je niet moet doen:

Elke Aziatische hoornaar die je ziet jagen aan je bijstand proberen te vangen en te doden.

Je probleem met dit ene individu is dan wel opgelost, maar als je weet dat een nest enkele duizenden hoornaars kan bevatten, dan zal je nog wel meer last ondervinden.

Nestopsporing Aziatische hoornaar

Nesten van Aziatische hoornaars kunnen worden opgespoord met de wiekpotmethode.

Hoornaars komen drinken op een wiekpot (bokaal met wiek en lokvloeistof) en vliegen daarna naar het nest. In eerste instantie laat je de hoornaar drinken en wegvliegen. Dan heb je al een vliegrichting die hoogstwaarschijnlijk naar het nest is. Wanneer een hoornaar terugkeert naar je wiekpot, kan je die vangen en merken. Voor het vangen van de hoornaar kan je gebruik maken van een merkbuisje waarmee imkers hun koninginnen van een nummer of kleur voorzien. Met de stamper duw je de hoornaar tegen het rooster waarna je het nummertje kan kleven op het borststuk, of met een stift de hoornaar een kleurtje kan geven. Zorg ervoor dat elke hoornaar op een andere manier gemerkt wordt, bijvoorbeeld door stippen te plaatsen op borststuk en/of achterlijf. Gebruik ook meerdere kleuren.

Door de vliegrichting en vliegtijd te observeren, weet je waar je het nest moet gaan zoeken. Zo kan je de vliegtijd meten wanneer er verschillende individuen op een wiekpot zitten. Meet de vliegtijd een aantal keren tot die ongeveer constant is.

Per minuut dat de hoornaar erover doet om naar het nest te vliegen, de vloeistof af te geven en terug naar de wiekpot te komen, tel je 100 meter. Als een hoornaar er bvb 6:30 min over doet, zit het nest op ongeveer 650 meter.

De 100 meter = 1 minuut is een richtlijn, in de praktijk merken we dat het nest dikwijls nog wat verder zit. Door lijnen (vliegrichtingen) van op verschillende wiekpotten op kaart te zetten, kan de locatie van het nest bepaald worden. Het nest bevindt zich ongeveer daar waar de lijnen elkaar snijden.

Als je eenmaal een duidelijke richting en tijd hebt, kan je wiekpotten verplaatsen. Zo kom je steeds dichterbij het nest.

De verhuismethode

Tegenwoordig zijn er steeds meer plaatsen waar meerdere nesten per km² zitten, waardoor vliegrichtingen naar de verschillende nesten door elkaar lopen.

De gewone wiekpotmethode met triangulatie is dan minder betrouwbaar. Je weet immers niet welke hoornaars, vliegrichtingen en vliegtijden bij welk nest horen.

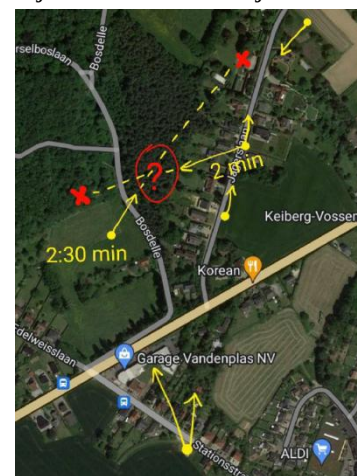
In het voorbeeld hiernaast werd er tevergeefs gezocht naar een nest in het bos, want van beide kanten vloog een hoornaar naar het bos. Na een tijdje waren er ook vliegrichtingen van op andere wiekpotten en bleken er 2 nesten te zitten, elk aan een andere kant van het bos.

De verhuismethode is een aanvulling op de bestaande wiekpotmethode. De basis blijft hetzelfde: eenmaal je een hoornaar op een wiekpot hebt, observeer je de vliegrichting, de hoornaar wordt gemerkt en je meet de vliegtijd. Zo heb je alvast een idee van richting en afstand tot het nest. Daarna versnel je het zoekproces door de hoornaar te verhuizen. Je gaat met de hoornaar in verschillende stappen recht naar het nest.

Met de verhuismethode kan je met slechts 1 hoornaar en 2 wiekpotten op een snelle manier het nest vinden. Op deze manier gaat het opsporen ook veel sneller dan wanneer je wiekpotten verplaatst en daarna telkens een dag of langer moet wachten tot ze de potten gevonden hebben.

De verhuismethode:

Een hoornaar van wiekpot op plaats A wegnemen met een merkbuisje en op plaats B op een andere wiekpot loslaten. De nieuwe plaats is bij voorkeur een open plek in het verlengde van de eerder waargenomen vliegrichting, zodat de hoornaar zich gemakkelijk kan heroriënteren.

Eenmaal je ook een duidelijke richting hebt op plaats B, kan je deze wiekpot verplaatsen naar plaats C, daarna D, enz tot je aan het nest zit. De hoornaar vliegt na het nestbezoek meestal uit gewoonte terug naar de pot die ze kent (op plaats A). Je moet dus telkens op en af gaan tussen de 2 potten en de hoornaar op plaats A ophalen (te voet, per fiets of per auto).

De vliegtijd (afstand tot het nest) bepaal je dus op de eerste pot, het verhuizen doe je enkel om de richting te volgen en om in enkele stappen snel tot bij het nest te komen.

Het verhuizen gebeurt best in meerdere stappen van bvb 100 meter (B, C, D,...), zodat de hoornaar niet de weg kwijt raakt. De eerste keer dat de hoornaar vertrekt van op een wiekpot op een nieuwe plaats zal ze rondcirkelen om zich te heroriënteren alvorens naar het nest te vliegen. Je hoeft dan geen rekening te houden met de vliegrichting, want die is dan meestal nog niet betrouwbaar. Na enkele keren verhuizen zal je merken dat ze wel steeds in dezelfde richting en in een rechte lijn naar het nest vliegt. Per stap zal je 2 tot ...5 keer de hoornaar moeten verhuizen om een betrouwbare richting te krijgen. Veel hangt af van de omgeving en van de hoornaar.

Niet alle hoornaars werken even goed mee. Soms zijn er koppige en nerveuze individuen die weigeren rustig te drinken op de nieuwe pot. Na een tijdje worden ze het verhuizen wel meer gewoon en zijn ze "getraind". Blijf dus volhouden of neem een ander individu.

Als het na enkele keren nog niet lukt om de hoornaar te laten heroriënteren kan het zijn dat de stap te groot is of de 2de pot niet op de vliegroute ligt.

Het is belangrijk om de hoornaar rustig op de nieuwe wiekpot l os te laten en traag te bewegen, zodat die niet onmiddellijk wegvliegt, maar eerst een portie vloeistof drinkt. Als het merkbuisje horizontaal tegen de rand van de wiekpot houdt en wacht tot de hoornaar contact maakt met de natte wiek, begint ze meestal te drinken en kan je het buisje rustig wegnemen.

je

Als er meerdere hoornaars zitten op plaats A, kan je ze met verschillende merkbuisjes of potjes verhuizen en 1 per 1 lossen (vooral om te zien welke individuen goed meewerken). Ik heb ondervonden dat het veel sneller vooruit gaat als je je maar met 1 individu bezig houdt. Dan ben je sneller heen en weer tussen de 2 potten. Je bent per fiets dan terug aan pot A wanneer de hoornaar daar terug aankomt en je kan ze meteen vangen zodat ze pas op de nieuwe wiekpot drinkt. Als de hoornaar op plaats A nog niet veel gedronken heeft is de kans groter dat ze op de 2de pot zal drinken. Als je met 2 personen kan werken gaat het nog vlotter: de ene persoon vangt telkens de hoornaar en de andere fietst op en af.

Meestal heb je maar 1 hoornaar op een pot nodig om een nest te vinden. Daarna verhuis je die telkens naar een pot 100 of 200 meter verder. Zo vind je nesten op enkele uren tijd.

Tips & tricks!

Heb je Aziatische hoornaars aan je bijenkasten, negeer dit niet en wacht ook niet tot een ander het komt oplossen. Vang ze niet en sla ze niet dood, maar ga zelf op zoek naar het nest! Het is niet zo moeilijk. Maak enkele simpele wiekpotten en kijk naar de vliegrichting.

Zoek de hoornaars waar ze zitten: bvb aan een bijenkast, aan klimop of fruit (appelen, peren, druiven,...) en hang daar een wiekpot. Wacht tot ze de pot gevonden hebben of voor een sneller resultaat: vang ze met een netje of merkbuisje en zet ze rustig op de pot.

Ook een jagende hoornaar kan je vangen en op een wiekpot op de bijenkast zetten. Dikwijls verandert de hoornaar van job en vliegt daarna op en af van wiekpot naar nest, in plaats van bijen te vangen. Een eiwithaler kan je dus omvormen tot een suikerhaler.

Op een open plaats zonder bomen of palen om een wiekpot aan te hangen kan je met 3 stokken en een koord een eenvoudige tripod maken en daar een pot aanhangen. Zo kan je veel gemakkelijker de wegvliegende hoornaar volgen en ook de hoornaar kan zich beter oriënteren

Een verrekijker (bvb 8×42) is het allerbelangrijkste instrument voor een succesvolle zoekactie. Zonder verrekijker is het moeilijk om een wegvliegende hoornaar een lange afstand te volgen. Om een goed verstopt nest te zien, hoog in een boom is ook een verrekijker nodig. Met de verrekijker kan je dikwijls al van op afstand een nest vinden, zonder het nest zelf te zien. Je kan in de vliegrichting traag de lucht boven de bomen afspeuren en je moet vooral letten op vliegende hoornaars (kleine zwarte stipjes) die ergens een boom of gebouw achter duiken. Je vindt verrekijkers op 2dehands.be of marktplaats.nl voor een goede prijs.

Een vlindernetje is ook iets wat de zoektocht vergemakkelijkt. Zonder vlindernetje verlies je veel tijd, want de Aziatische hoornaars worden steeds weggejaagd door de Europese. Vang de Europese hoornaars even weg en de Aziatische hoornaars komen wel naar de wiekpot en kunnen rustig geobserveerd worden. Nadien laat je de Europese hoornaars terug vrij, deze horen hier thuis en zijn nuttige insecten. Een vlindernetje kan je voor weinig geld kopen, of maak je zelf met een groentenzakje uit de Colruyt.

Met 2 of 3 wiekpotten boven elkaar heeft de Aziatische hoornaar meer kans om rustig tedrinken wanneer er van die 'vervelende' Europese hoornaars in de buurt zijn.

Als de klimop begint te bloeien, hoef je maar te zoeken naar bloeiende klimop (struiken, hagen) in de omgeving om de aanwezigheid van Aziatische hoornaars te weten te komen. Ze komen naar de nectar en jagen er ook op insecten. Wil je een nest zoeken in het najaar, zoek dan eerst naar bloeiende klimop. Hang je wiekpotten IN de klimop, de hoornaars zullen die potten sneller vinden dan potten die in het wilde weg gehangen worden.

Heb je een Aziatische hoornaar op een wiekpot, observeer dan eerst enkele keren goed in welke richting de hoornaar vliegt alvorens ze te vangen en te merken, zodat je alvast de juiste richting weet. Na het merken blijft de hoornaar soms een tijdje weg.

Probeer de hoornaar zo ver mogelijk te volgen, eerst met het oog en dan met een verrekijker. Op een open plaats lukt dat zelfs tot een paar honderd meter. Je kan soms mooi zien naar welke bomen ze vliegt.

Heb je een vliegrichting en er komen meerdere Aziatische hoornaars op de pot, kan je ze met verschillende kleuren merken en de vliegtijden meten. Aan de vliegrichtingen kan je ook zien of er eventueel meerdere nesten moeten gezocht worden.

Om de hoornaar goed te kunnen volgen kan je een witte stift gebruiken. Zeker tussen bomen valt een wit achterlijf goed op.

Kijk op Google maps, maak een printscreen en teken er de vliegrichtingen en afstanden op. Zo is het duidelijker waar je moet gaan zoeken.

Vliegrichtingen en locaties van wiekpotten kunnen ook in deze app getekend en gedeeld worden: <http://isabovzw.com/apps> Zo kan iedereen gemakkelijk samenwerken om nesten te vinden. Je vindt er ook url's naar de juiste Whatsapp groepjes per regio.

Weet je waar het nest zich ongeveer bevindt, kijk dan eerst rustig boven de boomkruinen met je verrekijker. Dikwijls zie je boven 1 bepaalde boom vliegende hoornaars. Het nest zelf is meestal het best te zien van op een afstand en soms maar van op 1 plek. Je kan in een grote cirkel rond de boom wandelen en om de paar meter opnieuw de boom afspeuren.

Eindelijk het nest gevonden? Melden op Vespawatch.be (Vlaanderen) of waarneming.nl (Nederland) met een duidelijke foto, wat uitleg en je gegevens. Een goede foto kan je nemen met je gsm ingezoomd door je verrekijker.

Hoe sneller een nest wordt opgespoord hoe beter. Een primair nest in het voorjaar zit meestal lager tegen de grond en is gemakkelijker en goedkoper te verdelgen dan een secundair nest later in het seizoen. Vanaf oktober gaat een nest in reproductiefase. In de maanden oktober en november zullen ongeveer 5 koninginnen per dag uitvliegen. Het blijft dus zinvol om ook in deze maanden te blijven zoeken.

Kijk zeker niet enkel omhoog naar de bomen! Zowel primaire als secundaire nesten kunnen overal zitten, ook tegen de grond, in bramen, hagen, struiken, daken, corniches, muren, stallen, nestkastjes, enz. Als je een actief primair nest vindt, kijk dan ook uit naar een eventueel secundair nest in de buurt, meestal binnen de 50 meter, of wat verder.

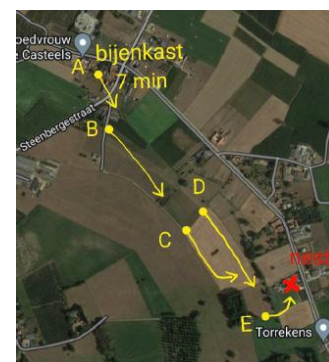
Voorbeeld van een succesvolle zoekactie in Glabbeek:

Melding van Aziatische hoornaars bij een imker. Ter plaatse zag ik 1 jagende hoornaar vooreen bijenkast. Deze heb ik met een vlindernetje gevangen, in een merkbuisje gedaan, gemerkt en op een wiekpot gezet. Dit is van de eerste keer gelukt. De hoornaar vloog vanaf dan op en af naar de wiekpot in plaats van bijen te vangen.

Met deze ene hoornaar heb ik het nest op een paar uur tijd gevonden, 840 meter verder in een schuur!

Eenmaal er een duidelijke richting en vliegtijd (ongeveer 7 minuten) vanop de wiekpot aan de bijenstand was, heb ik de hoornaar in 4 stappen verhuisd naar een andere wiekpot. Hierop liet ik de hoornaar rustig drinken en keek dan goed met de verrekijker naar de nieuwe vliegrichting. De hoornaar werd telkens per fiets terug opgehaald op pot 1 (plaats A). De 2de wiekpot werd steeds verplaatst. Je hebt dus maar 1 hoornaar en 2 potten nodig!

Op het kaartje kan je zien dat de richting niet steeds recht naar het nest gaat. Ze volgen bepaalde landschapkenmerken om zich te oriënteren. Het verhuizen doe je daarom beter in meerdere stappen en in de vliegrichting. Zo kan de hoornaar zich gemakkelijk heroriënteren en moet je ze niet altijd meerdere keren van op elke plaats laten vertrekken. Van op plaats B zag ik de hoornaar recht naar een populierenbosje vliegen. Van op plaats C vloog de hoornaar ook recht naar het bos, maar boog daarna af naar links. Ik heb de pot opgeschoven en vanop plaats D kon ik ze voorbij het bos zien vliegen in de richting van een ander bos. Vanop plaats E vloog ze vreemd genoeg niet in dezelfde richting naar de bomen, maar naar een boerderij.

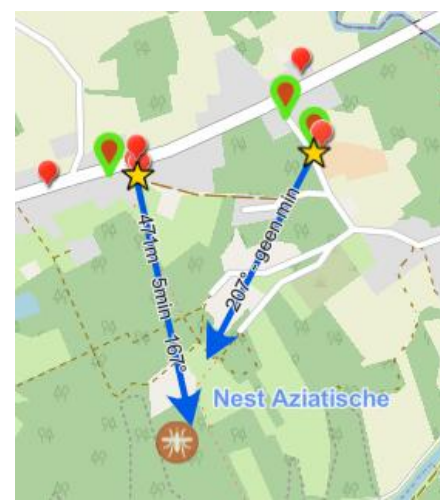

Door vervolgens boven de boerderij en stallen te kijken met de verrekijker zag ik hoornaars een schuur in vliegen. Toen ik ging aanbellen, bleek dat de bewoners het nest al enkele weken wisten hangen. In dit geval zijn de hoornaars niet verhuisd naar een boomtop, maar hebben het primaire nest uitgebouwd tot groot nest.

Niet enkel in bomen kijken

Meermaals hebben we vastgesteld dat het zeer nauwkeurig intekenen van de vliegrichting met behulp van een kompas of herkenningspunten op de luchtfoto een grote meerwaarde betekent. Een werkster van de Aziatische Hoornaar met haar buik vol lokstof vliegt quasi recht naar haar nest. Op een aantal plaatsen werd het nest pal op de kruising van twee vliegrichtingen gevonden. Vliegrichtingen kan je manueel intekenen op de luchtfoto, of plotten op basis van kompasrichting (°NAz) en afstand (1min=100m). De richting en minuten worden getoond als label op de pijl. Heb je weinig tijd, dat kan je vooral werken met de vliegrichtingen en de snelle verhuismethode, door je lokpotten

telkens dichterbij te brengen en de Aziatische Hoornaars hierop te herprogrammering.

5.3.2 Hoe maak je een Wiekpot

<https://vespawatch.be/get-involved/>

Gebruik een goed absorberende en stevige wiek zoals een (uitgekookte) schoonmaakdoek type swiffer, zodat de wiek steeds vochtig is (geen zakdoek, t-shirt of keukenrol).

Het deksel wordt doorboord (boorgat van ongeveer 4 mm is voldoende), of indien je werkt met een stuk tuinslang om de wiek vast te zetten, mag dit groter zijn. In dat geval de tuinslang afsluiten met kaarsvet. Belangrijk is dat het gat met de wiek goed afgesloten is zodat insecten niet naar binnen kunnen want dan zullen ze verdrinken.

Maak het gat in de deksel niet te groot, anders kunnen insecten in de pot terecht komen als de wiek wordt weggeknaagd. Als de wiek te dik is, wordt de vloeistof moeilijk opgezogen door het gat. Ideaal is een gat van 4-5 mm met een wiek van 2-3 cm breed, afhankelijk van het soort doek.

Lokvloeistof kan je eenvoudig zelf maken met een mengsel van 1/3 blond bier, liefst met een hoge gisting, 1/3 droge witte wijn en 1/3 suiker.

De professionele, maar dure lokvloeistof Trappit (van de geteste is Trappit van Edialux de beste – enkel verkrijgbaar op hun site voor professionals met BTW-nummer of vzw's), kan je gebruiken om regelmatig de wiek te bevochtigen en op die manier de wiekpot veel aantrekkelijker te maken.

De suiker dient om de insecten te lokken, de alcohol zorgt ervoor dat bijen niet aangetrokken worden en wespen zijn daar ook wel liefhebber van. Idealiter hangt een wiekpot net onder ooghoogte zodat je gemerkte hoornaars kan herkennen en liefst op een open plaats zodat je de hoornaar gemakkelijk kan zien wegvliegen.

5.3.3 Het merken van de AH

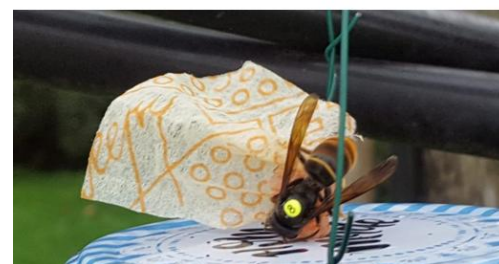
Foto's van: Dominique Soete

Als een wiekpot op een goede plaats hangt, kan hij na enkele uren al bezocht worden door hoornaars. Om er zeker van te zijn dat je dezelfde hoornaar ziet, dien je deze te merken. Bij een pot die druk bezocht wordt, moet je dus verschillende merktekens gebruiken.

Je kan gebruikmaken van Opalith merkplaatjes, of met een merkstift. Daarvoor moet je de hoornaar vangen en in een merkbuisje met stamper plaatsen. Een merkplaatje breng je aan op het borststuk met een beetje houtlijm of was. Na het merken laat je de hoornaar de volledige ruimte van het merkbuisje gedurende 1 minuut zodat de lijm of was kan opdrogen.

Daarna laat je de hoornaar terug vrij. Meestal zal het daarna een tijd duren vooraleer de hoornaar terugkomt naar de wiekpot, soms vrijwel meteen. Als je een dag erna terug gaat, dan zal de hoornaar ook wel terug zijn. Als een wiekpot op een goede plaats hangt, kan hij na enkele uren al bezocht worden door hoornaars. Om er zeker van te zijn dat je dezelfde hoornaar ziet, dien je deze te merken.

Bij een pot die druk bezocht wordt, moet je dus verschillende merktekens gebruiken. Je kan gebruikmaken van Opalith merkplaatjes, of met een merkstift. Daarvoor moet je de hoornaar vangen en in een merkbuisje met stamper plaatsen. Een merkplaatje breng je aan op het borststuk met een beetje houtlijm of was. Na het merken laat je de hoornaar de volledige ruimte van het merkbuisje gedurende 1 minuut zodat de lijm of was kan opdrogen. Daarna laat je de hoornaar terug vrij. Meestal zal het daarna een tijd duren vooraleer de hoornaar terugkomt naar de wiekpot, soms vrijwel meteen. Als je een dag erna terug gaat, dan zal de hoornaar ook wel terug zijn.

5.3.4 Wiekpot instructiekaart

<https://vlaamsbijeninstituut.be/diensten/gezondheidsdienst-aziatische-hoornaar/>

Dit is een testopstelling!

Hiermee willen we de aanwezigheid van Aziatische hoornaars in deze omgeving ontdekken (niet te verwarren met de Europese hoornaar of andere wespen en bijen).

	Aziatische hoornaar (<i>Vespa velutina nigrithorax</i>)	Europese hoornaar (<i>Vespa crabro</i>)
KOP BORSTSTUK ACHTERLIJF		
Kleur kop	Bovenkant volledig zwart	Bovenkant roodbruin, enkel ogen zwart
Kleur borststuk	Volledig zwart	Overwegend rood-bruin met variërende zwarte tekening
Kleur achterlijf	Overwegend zwart, enkel het 4 ^{de} achterlijfsegment volledig geel	Segment 1-2 overwegend zwart, segmenten 3-6 overwegend geel (= zeer opvallend!)
Kleur poten	Zwart met opvallend gele uiteinden	Volledig roodbruin
Grootte	Werksters: 25mm, koningin: 30mm	Werksters 30mm, koningin: 35mm

Wij komen regelmatig controleren. Heb je hier zelf een Aziatische hoornaar gezien, dan kan je dit ingeven op <https://waarneming.nl/go/vespa-velutina/> met een foto

Contactpersoon:.....GSM:.....
De opstelling vormt geen gevaar voor eventuele voorbijgangers. De opstelling wordt ten laatste verwijderd op2023 of van zodra het nest is gevonden

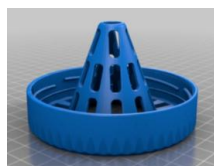
5.4 AH druk op de bijenkasten verminderen

Met onderstaande valletjes kun je de druk op de bijenkasten verminderen maar zover moet je het niet laten komen. Prio-1 is het verwijderen van de nesten inclusief de koningin.

Het idee is eigenlijk heel simpel. Je kunt een trechter met schroefdop voor een jampot laten printen in een 3D-printer. Doe in een jampot een beetje stro met wat limonade siroop en schroef vervolgens de trechter op de jampot. Leg vervolgens de jampot horizontaal onder alle bijenkasten.

Als er 2 of 3 AH's binnen zijn, roepen ze hun vriendjes erbij. Op deze manier is het mogelijk om 50 AH's per val in 36 uur te vangen.

Vervolgens kun je de jampot met AH's enkele minuten onderwater houden waardoor ze snel sterven.

5.5 Wespenvallen

Gebruik je wespenvallen en heb je enkele AH's gevangen dan deze vallen opruimen. Anders lok je ze alleen maar.

5.6 Opsporing met Drones

Drone piloot Wouter Borre uit Bentelo www.wouterborre.nl doet fantastische dingen met zijn drones voorzien van camera's en sensoren. Ook opdrachtgevers als politie, brandweer, ambulance, defensie en kustwacht weten hem te vinden voor oneindig vele dronetoepassingen. Hij vertelt graag over zijn avonturen en opgedane ervaring. Spectaculaire beelden en films doen de rest.

Ook het opsporen van een nest van de Aziatische hoornaar met een drone en een warmtebeeld camera.

14 september 2018

Drone vindt 2de Aziatische hoornaar in Nederland

<https://twitter.com/wouterborre/status/1040494929192079361?cxt=HHwWgsC20YKoyvAcAAAA>

Eergisteren in opdracht van [@NVWA](#) samen met [@dronexpertnl](#), EIS en Brandhof Natuur & Platteland meegeholpen om het 2e nest van de Aziatische Hoornaar in NL te zoeken. (vorig jaar 1e nest ook al gevonden met zelfde team en drones). Dronebeelden nest op 22m: <https://youtu.be/8i3BGQ5qcmo>

1 oktober 2017

Drone vindt 1ste Aziatische hoornaar in Nederland. www.Droneexpert.nl

<https://twitter.com/wouterborre/status/914442802112745472?cxt=HHwWgMC-tca44LAZAAAA>

Topdag gisteren: https://youtube.com/watch?v=x_AlrYZGyVk

We hebben het nest vd Aziatische [#Hoornaar](#) gevonden nabij [#Dreischor](#) (Zeeland) [#warmtebeeld](#) [#drone](#)

5.7 App: Aziatische hoornaar.

Aantal contactpersonen op 24/02/2023 uit.

Overijssel plaatsen:

Burse, Haaksbergen, Sint Isidorushoeve, Enschede, Hengelo, Diepenheim, Markelo, Hengevelde

Achterhoek / Gelderland plaatsen:

Eibergen

Uitnodigingsmail:

Voor de aanpak en bestrijding van de Aziatische hoornaar hebben wij een App opgestart.

De bedoeling is om één contactpersoon van elke woonplaats, vereniging in Twente, Overijssel en de achterhoek hier aan toe te voegen zodat de communicatie lijntjes kort zijn en blijven.

Deze App wordt alleen beschikbaar gesteld voor contactpersonen en wordt verder niet openbaar.

Op deze App kun je aangeven als je een Aziatische hoornaar of nest hebt waargenomen of als iemand anders deze heeft gezien. Graag met locatie gegevens cq. adres en voorzien van een foto.

Daarnaast is de bedoeling dat je jouw waarneming dan ook kenbaar maakt op www.waarneming.nl. Maar daar kunnen wij dan ook voor zorgen.

Vervolgens nemen wij dan weer contact op met de melder over eventuele vervolgstappen.

Ook kan deze App toegepast worden voor andere dingen betrekking hebbende op de Aziatische hoornaar zoals vragen, tips etc.

Als je hieraan wilt deelnemen, graag zelfs, kun je dan jouw naam en telefoonnummer terug mailen dan zullen wij ervoor zorgen dat je aan de App wordt toegevoegd.

We hopen op deze manier de AH in toom te houden in geheel Twente, Overijssel en de Achterhoek.

Met vriendelijke groeten,

Leontine Uijthof, hobby imker en leraar bijenteelt in opleiding
Erwin Lankheet Bijengezondheidscoördinator NBV groep Overijssel Oost

6. Waarnemingen

Actueelste spreidingskaart:

<https://waarneming.nl/species/8807/maps>

Alle waarnemingen

<https://waarnemingen.be/species/8807/maps>

<https://waarneming.nl/species/8807/observations/?advanced=on>

<https://waarnemingen.be/species/8807/observations/?advanced=on>

6.1 Overijssel

6.1.1 Markelo Stokkum

In Stokkum aan de Stationsweg werd op 30 augustus een nest met Aziatische hoornaars verwijderd. Het nest werd aangetroffen in een naaldboom op 23 meter hoogte aan de Stationsweg in de buurtschap Stokkum. Deze maand werden voor het eerst bevestigde waarnemingen gedaan van de Aziatische hoornaar in Markelo. Onderzoek bracht aan het licht dat de invasieve exoot dichtbij een nest had gebouwd dan verwacht..

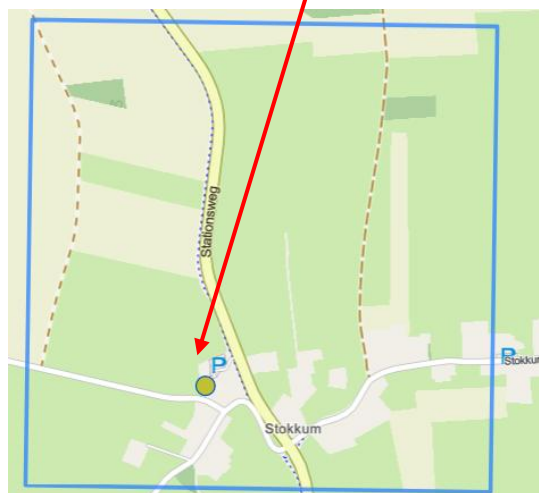
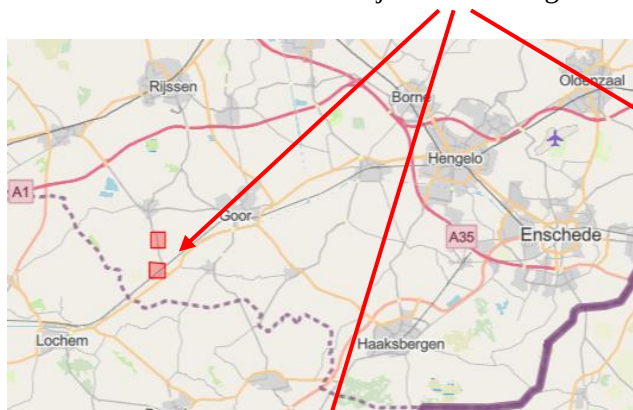

Foto: Gerrit Smit.

6.2 Achterhoek

6.3 Landelijk

Het wordt wel eens gezegd: 2018 is een goed wespenjaar. Vermoedelijk profiteert ook de Aziatische hoornaar mee van het warme weer. Na de eerste waarneming van een koningin in Poperinge op 18 mei 2018, werden in juli in totaal 8 nesten verdelgd in samenwerking met de brandweer. De nesten werden gesignaleerd in regio Ieper (2), Kortrijk (2), Oostende (1), regio Roeselare (2) en Gent (1). Vooral dit laatste nest, gevonden in Evergem op 18 juli, baart zorgen: de Aziatische hoornaar verspreid zich in snel tempo over Vlaanderen.

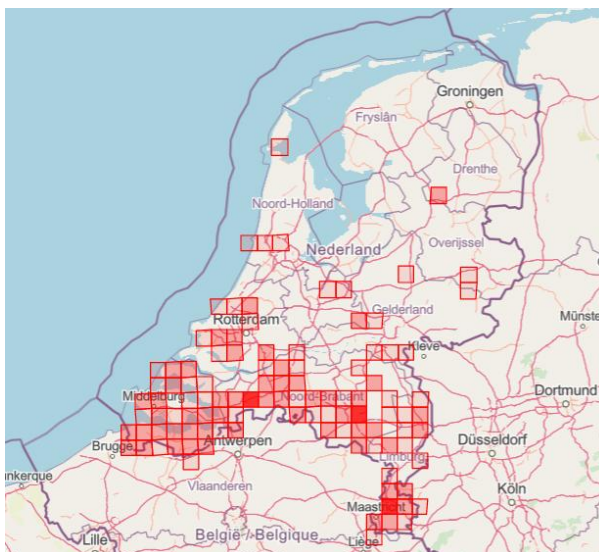
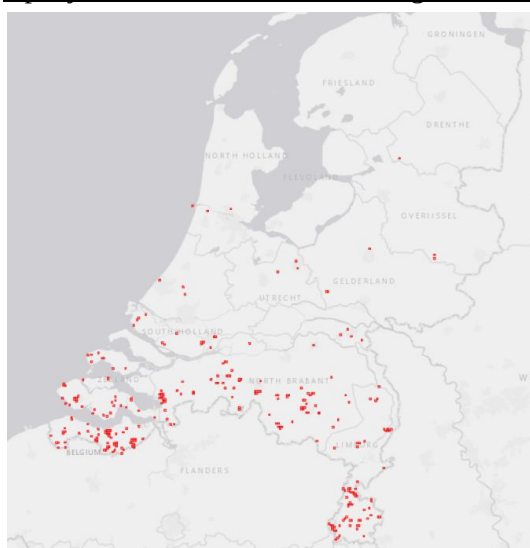
In augustus 2022 werden de eerste waarnemingen gemeld in Markelo (Overijssel). Dat jaar werd de Aziatische hoornaar al gevonden in Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Brabant, Limburg, Gelderland en Utrecht. In eerdere jaren werden ook bevestigde waarnemingen gedaan in Noord-Holland (Amsterdam, 2018, en Den Helder, 2020) en Drenthe (Meppel, 2021). Daarmee is Overijssel de negende provincie waar de Aziatische hoornaar is aangetroffen, sinds de eerste waarneming in Nederland, in het Zeeuwse Dreischor in 2017. Alleen in Flevoland, Friesland en Groningen zijn nog nooit waarnemingen gedaan die bevestigd konden worden.

In 2021 was dit de huidige situatie:

Legenda: rood: hoog risico
oranje: risico
gearceerd: risico als nest Veenendaal (2020) toch uitgevlogen zou zijn.
wit: geen risico / niet te verwachten in 2021

Op 9 januari 2023 was dit de huidige situatie:

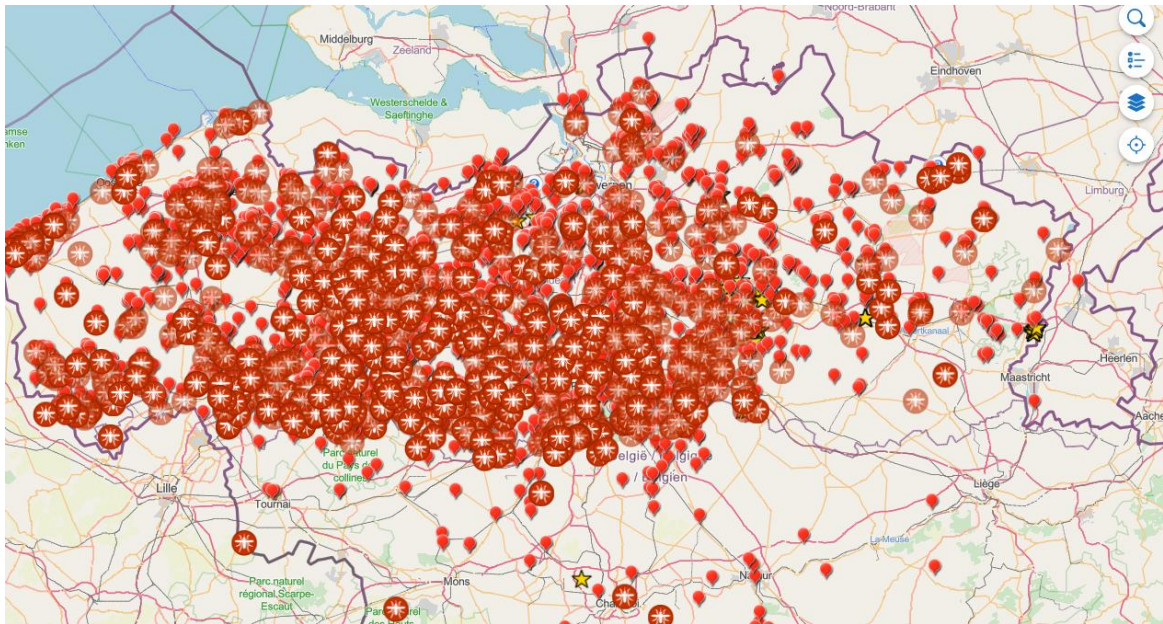

https://waarneming.nl/species/8807/maps/?start_date=2021-01-01&interval=315360000&end_date=2023-01-09&map_type=grid1k

6.4 België

2022

7. Publicaties

7.1 EIS Kenniscentrum Insecten

<https://www.eis-nederland.nl/aziatischehoornaar>

De Aziatische hoornaar in Nederland EIS Kenniscentrum Insecten

Herkenning

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) is een grote wesp uit Azië. Hoewel de Aziatische hoornaar lijkt op de inheemse ofwel Europese hoornaar, zijn de twee op basis van een aantal kenmerken vrij gemakkelijk van elkaar te onderscheiden.

Aziatische hoornaar

Aziatische hoornaar	Europese hoornaar
Borststuk geheel zwart	Borststuk rood-zwart
Gezicht oranje-zwart	Gezicht geel-rood
Poten zwart-geel	Poten oranje-rood

Gevaar voor de honingbij

Zoals bij veruit de meeste wesp, zijn de larven van de Aziatische hoornaar carnivoor.

Europese hoornaar

De werkers jagen op andere insecten en nemen die mee voor het nageslacht. Omdat de Aziatische hoornaar een grote wesp is, verzamelt ze ook grote prooien. Een belangrijk deel van die prooien bestaat uit honingbijen. Daarom is in Europese wetgeving vastgelegd dat de Aziatische hoornaar bestreden moet worden. De zorgen van imkers zijn dus begrijpelijk, maar de ervaring leert dat gezonde bijenvolken niet ten gronde gericht worden door hoornaars.

Gevaar voor de mens

Hoewel hoornaars vanwege hun formaat en opvallende kleuren er angstaanjagend uitzien, zijn ze voor de mens nauwelijks gevaarlijk. In tegenstelling tot de welbekende limonadewespen hebben hoornaars geen interesse in zoete voedingsmiddelen van de mens. De meeste mensen zien dan ook niet vaak een hoornaar, al helemaal niet op het terras. Hoornaars zijn niet agressief en zullen alleen steken als het voortbestaan van henzelf of hun nest bedreigd wordt. De steek van hoornaars – ook die van de inheemse hoornaar – is pijnlijk maar niet gevaarlijk, behalve als er sprake is van een allergie voor wespengif. Ook in dat laatste geval is een steek van een hoornaar overigens niet gevaarlijker of pijnlijker dan die van een ‘gewone’ kleinere wesp.

Nesten

Hoewel alle hoornaars nesten van een papierachtige substantie bouwen, zien de nesten van de Aziatische hoornaar er heel anders uit dan die van de inheemse Europese hoornaar.

Europese hoornaar

De nesten zijn gebouwd in holtes, zoals in bomen en menselijke bouwsels. De vorm van het nest is erg variabel en vaak aangepast aan de beschikbare ruimte.

Aziatische hoornaar

De nesten hangen over het algemeen (hoog) in bomen en zijn vanaf de grond meestal niet te zien. Het nest is rond of ovaal van vorm.

De Aziatische hoornaar in Europa

In 2004 werd de Aziatische hoornaar voor het eerst gezien in Europa, in Frankrijk, waar ze vermoedelijk kort daarvoor per ongeluk is geïntroduceerd. De soort heeft zich vervolgens in enkele jaren verspreid door Frankrijk en na 2010 ook door de rest van West-Europa. In de afgelopen jaren heeft de Aziatische hoornaar zich in een rap tempo uitgebreid in België, waar bestrijdingsacties inmiddels niet meer op kunnen tegen de verspreidingsdrang van deze Aziatische wesp.

De Aziatische hoornaar in Nederland

In 2017 werd de soort voor het eerst in Nederland gesignaleerd. Dit gebeurde in Dreischor (Zeeland), waar een imker de hoornaars voor zijn honingbijenkast zag vliegen. Het nest is door EIS Kenniscentrum Insecten opgespoord en vervolgens vernietigd. In 2018 werd de Aziatische hoornaar opnieuw gezien op verschillende plekken in Nederland. Op twee plekken is een nest vernietigd, op andere plekken ging het om meldingen van een enkel individu of was het nest al uitgevlogen. In de komende jaren kan een sterke toename van de Aziatische hoornaar in Nederland verwacht worden. In omliggende landen is de soort al wijd verspreid aanwezig en wordt nog maar een deel van de nesten gevonden en verdelgd.

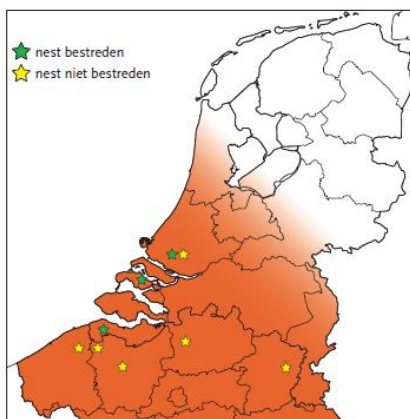
Gezien?

Imkers zijn onmisbaar bij het opsporen van de Aziatische hoornaar. Komt u de Aziatische hoornaar in Nederland tegen? Geef uw waarneming door, liefst met foto. Dit kan via <https://waarneming.nl/go/vespa-velutina> of door een email te sturen naar eis@naturalis.nl.

Colofon

Een uitgave van EIS Kenniscentrum Insecten in opdracht van de NVWA
Samenstelling Linde Slikboer, Theo Zeegers

Meer info: <http://tinyurl.com/nvwa-aziatische-hoornaar>

Potentiële verspreiding van de Aziatische hoornaar in 2019, gebaseerd op de locaties van nesten. Het is bekend dat de jonge koninginnen vele tientallen kilometers af kunnen leggen.

7.2 NBV / [bijenhouders.nl](https://www.bijenhouders.nl)

7.2.1 April 2022

Tekst René Janssen, Rob Voesten, Dominique Soete en Daan Drukker

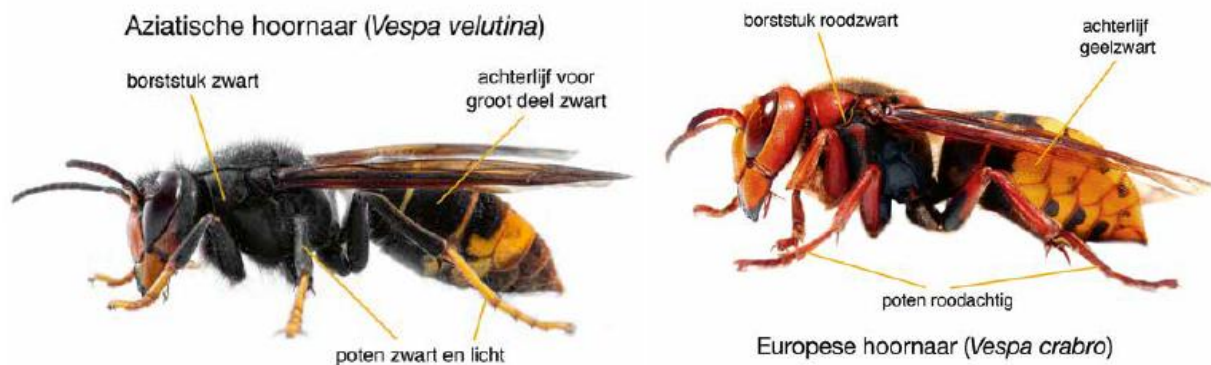
Voorkomen van verdere verspreiding van en overlast door de Aziatische hoornaar in Nederland

In 2004 is de Aziatische hoornaar in Frankrijk onbedoeld meegekomen met een scheepslading uit China (Slikboer en Zeegers, 2021). De jaren daarna heeft de soort zich sterk verspreid in Frankrijk en in de buurlanden Spanje en België. In 2017 werd de eerste vondst in ons land gemeld en wel in Zeeland.

De Aziatische hoornaar vormt een bedreiging voor inheemse insecten en geeft overlast voor de imkerij. De soort wordt genoemd in Artikel 17 van de Invasieve Exotenverordening. Dat betekent dat landen in de Europese Unie verplicht zijn om populaties van de soort op te sporen en te vernietigen, zodat verspreiding en schade zoveel mogelijk worden voorkomen. Inmiddels is de Aziatische hoornaar in Nederland in geringe aantallen gesignaleerd in alle zuidelijke provincies met uitschieters naar Utrecht, Gelderland en Drenthe. In Bijenhouden 2021-3 staat een overzicht van de waarnemingen tot en met 2020 (Van der Laan, 2021). De NBV-Lerarendag van 1 oktober aanstaande heeft ook als thema de Aziatische Hoornaar.

Kenmerken

De Aziatische hoornaar is iets kleiner dan de Europese hoornaar. Afbeelding 1 laat het verschil tussen beide soorten zien. Vooral de zwarte kop en het borststuk (die bij de Europese hoornaar bruinrode tinten hebben) en de zwarte poten met gele uiteinden zijn zeer kenmerkend. Een volk Aziatische hoornaars begint in het voorjaar met een bevruchte koningin die een nestje maakt waarin ze eitjes legt. De hieruit gevormde werksters jagen op insecten, verzorgen de larven en bouwen een nest zo groot als een kleine skippybal, waar het volk naartoe verhuist als het uit het primaire nest gegroeid is. In de periode augustus-november vliegen enkele honderden koninginnen uit die vervolgens paren en zich daarna verspreiden tot enkele tientallen kilometers van het nest om te overwinteren. Hier stichten zij het volgende jaar een nieuw volk. Door de vele nieuwe koninginnen heeft de soort zich in een korte tijd als een olievlek over Europa verspreid (Husemann e.a., 2020).

Bedreiging

Studies laten zien dat de Aziatische hoornaar een bedreiging voor bijenvolken kan vormen. Een gemiddeld volk Aziatische hoornaars eet in totaal ruim 97.000 honingbijformaat prooien, dat staat gelijk aan 11 kg insecten (38% honingbijen, 30% vliegen en 20% sociale wespen en andere soorten insecten (12%) (Rome e.a., 2021).

Jagende Aziatische hoornaars voor de bijenkasten zorgen naast verlies aan bijen ook voor stress bij bijenvolken (Requier e.a., 2019). Bij meerdere Aziatische hoornaars voor de kast neemt de vliegactiviteit van de bijen sterk af, waardoor er amper nectar en stuifmeel binnenkomt. Tevens blijkt dat het vangsucces van Aziatische hoornaars toeneemt als er minder bijen uitvliegen. De stress, verminderde honingproductie en sterfte van bijen hebben ook een negatieve invloed op de winteroverleving.

Bestrijding en effectieve inzet van wiekpotten

Het bestrijden van de hoornaarkoninginnen voordat ze werksters hebben (in de periode november–mei) is zeer effectief. Daarna is het van belang de primaire en secundaire nesten te bestrijden (in de periode mei–december) ter voorkoming van verdere verspreiding (Soete, 2021; VBI/Vespawatch, 2022). Werksters vliegen tot 2 km van het nest (Slikboer en Zeegers, 2021) en door ze terug te volgen is het nest te vinden. In Vlaanderen is hiervoor sinds 2020 de wiekpotmethode in gebruik. Een wiekpot is een glazen pot met daarin een lont (wiek) van bijvoorbeeld stof of keukenrol en gevuld met een lokstof, zoals een mengsel van gelijke delen zoete witte wijn, suiker en bier die op ooghoogte wordt opgehangen (afbeelding 2). Vanaf deze wiekpot kan een werkster van de Aziatische hoornaar gemakkelijk worden gevangen en gemerkt. Door het dier op de wiekpot weer los te laten, kan de vliegrichting en de tijdsduur totdat het dier weer terug is worden getimed.

Hierbij staat 1 minuut gelijk aan 100 meter afstand tot het nest. Voor een goede schatting van de afstand moet de tijdmeting minstens vijf keer herhaald worden en neemt men het gemiddelde. Door wiekpotten te verplaatsen wordt het zoekgebied van het nest verkleind. De Nederlandse provincie Limburg heeft dit jaar opdracht gegeven gebruik te maken van VHFzenders van 0,15 gram om succesvol nesten te vinden en te verwijderen (naar Kennedy e.a., 2018 met zenders van 0,28 gram).

Melden

In Nederland worden de waarnemingen van Aziatische hoornaars sinds 2017 verzameld via Waarneming.nl. Waarnemingen kunnen eenvoudig zonder account ingevoerd worden via de link [waarneming.nl/go/vespa-velutina](https://www.waarneming.nl/go/vespa-velutina). Een foto van de Aziatische hoornaar is hierbij cruciaal. Naast melden kunnen imkers helpen met het opsporen van de nesten van Aziatische hoornaars en de nestlocatie doorgeven aan de provincie. De provincie is namelijk verantwoordelijk voor het weghalen van de nesten.

Zelf een wiekpot maken: [vespawatch.be/get-involved](https://www.vespawatch.be/get-involved)

Literatuurlijst zie aanvullingen op de NBV-site: bit.do/aanvullingen-bijenhouden

7.2.2 Juli 2022 Imkernieuws

https://www.bijenhouders.nl/files/imkernieuws_archief_2022/imkernieuws-2022-07.pdf

De Aziatische hoornaar is bezig met een ware opmars. Wat zijn de gevolgen hiervan? Is het nodig actie te ondernemen en zo ja, met welke acties kunnen juist imkers hun bijdrage leveren?

De imkerij heeft een bijzondere positie als het om de Aziatische hoornaar gaat; de soort zal ons imkers meer last geven dan niet-imkers, maar we kunnen ook veel meer dóén dan niet-imkers. In deze extra thema-nieuwsbrief zetten we de belangrijkste informatie voor je op een rij!

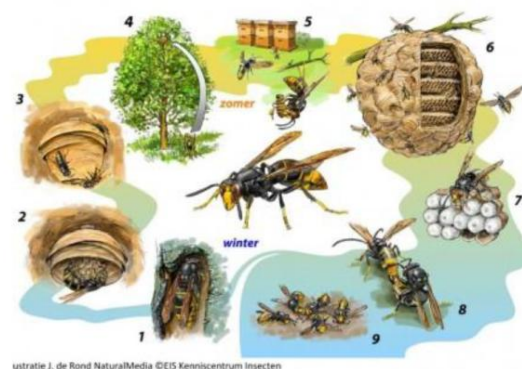
Herkenning Aziatische hoornaar

Hoornaars zijn imposante insecten en duidelijk groter dan limonadewespen. De Aziatische hoornaar is makkelijk te herkennen aan de zwarte antennes, het zwarte borststuk en de gele uiteinden van de poten. Daarnaast heeft het achterlijf twee smalle en één brede oranje band. De Europese hoornaar daarentegen is nog groter dan de Aziatische hoornaar en heeft roodbruine antennes, een roodbruine tekening op het borststuk en roodbruine poten. Het achterlijf van de Europese hoornaar heeft brede gele banden.

Levenscyclus

Hoornaars zijn sociale insecten. Na de overwintering start de koningin met een klein nest ter grootte van een sinaasappel waarin ze haar eerste eieren legt (1 en 2). Deze eieren zullen uitgroeien tot hoornaar werksters en zij helpen mee het nest verder uit te bouwen (3). Als deze plek te klein wordt, volgt relocatie naar een andere plek, veelal hoog in een boom (4). De werksters bouwen het nest steeds verder uit terwijl de koningin eieren blijft leggen (6). Bij maximaal 2.000 werksters legt de koningin onbevuchte eieren (darren) en worden ook nieuwe koninginnen geboren (7). Deze koninginnen en mannetjes verlaten samen het nest waarna ze paren (8) en de mannetjes sterven. Ook de werksters en de oude koningin zullen sterven (9). Alleen de bevruchte nieuwe koninginnen zijn in staat om te overwinteren.

<https://www.eis-nederland.nl/Portals/4/Werkgroepen/levenscyclus.pdf>

Opmars van de Aziatische hoornaar

Aziatische hoornaars komen van oorsprong niet in Nederland voor, maar zijn onbedoeld meegekomen met een scheepslading naar Frankrijk in 2004 en hebben zich sindsdien sterk uitgebreid over Europa. In 2017 werden deze hoornaars voor het eerst gezien in Nederland, in de provincie Zeeland. In de jaren daarna hebben ze zich verder kunnen verspreiden en volgden er waarnemingen in Zuid-Holland, Noord-Brabant, Limburg, Gelderland en zelfs in Drenthe.

Deze sterke uitbreiding, de bedreiging voor inheemse insecten en overlast voor de imkerij zorgden ervoor dat de soort nu voorkomt in Artikel 17 van de Invasieve Exotenverordening. Nederland is op basis van deze verordening verplicht de verspreiding van de Aziatische hoornaar tegen te gaan.

Honingbijen op het menu

Aziatische hoornaars vormen een bedreiging voor inheemse insecten en overlast voor de imkerij. Onderzoek wijst uit dat een volk Aziatische hoornaars maar liefst 11,32 kg insecten per seizoen eet, bestaande uit gemiddeld 38,1% honingbijen. De hoornaars vangen de honingbijen voor de kast, nemen hun prooi mee naar een rustig plekje, bijten de kop, vleugels en poten er vanaf en vliegen hiermee linea recta naar hun nest. Dit veroorzaakt bij het bijenvolk veel stress met als gevolg een verminderde honingopbrengst en verzwakking van het volk. In Frankrijk zijn er meldingen van hele volken die letterlijk ten prooi vallen aan Aziatische hoornaars.

Aziatische hoornaar gezien? Meld het!

Het streven is de opmars van de Aziatische hoornaar zoveel mogelijk te beteugelen. Daarvoor is het van groot belang om waarnemingen te melden en de nesten op te sporen, voordat de nieuwe koninginnen uitvliegen. Dus mocht je een

Aziatische hoornaar zien, maak een foto en plaats het op <https://waarneming.nl/go/vespa-velutina> . Het is hierbij heel belangrijk dat je een foto toevoegt voor validatie.

Werksters niet doodslaan! Deze kunnen helpen bij de opsporing van het nest.

Lok de Aziatische hoornaar met een wiekpot

Door een wiekpot op te hangen kun je de Aziatische hoornaar lokken:

- Een wiekpot bestaat uit een simpel glazen potje (bijvoorbeeld een jampotje)
- In het deksel maak je een gat van ongeveer 4 mm
- Gebruik een stukje oude dweil als lont en vul het potje met een wespenlokstof of een mengsel van zoete witte wijn, suiker en blond/ tripel bier in de verhouding 1:1:1
- Hang het potje op met ijzerdraad net onder ooghoogte en op een open locatie met goed zicht
- Hang bij het wiekpotje het formulier “Opsporing Aziatische Hoornaar Nederland”

Met behulp van de nectar-halende werkster kan dan het nest worden opgespoord. Je hoeft hierbij niet bang te zijn dat je werksters van de Aziatische hoornaars naar je bijenkast lokt. De werksters geïnteresseerd in honingbijen zijn eiwit-halende werksters en zij komen niet op de wiekpot af.

Opsporing Aziatische hoornaars

De opsporing en bestrijding van Aziatische hoornaarsnesten staat nog in de kinderschoenen. Het "koud" zoeken naar nesten op veel geluk is als het zoeken naar een speld in de hooiberg. Bij de wiekpotmethode worden suikerhalende werksters gelokt, worden de werksters gemerkt en wordt de richting en vliegtijd bepaald. Door verschillende potten in de buurt op te hangen kan een kruispeiling gemaakt worden en het zoekgebied voor het vinden van het hoornaarsnest verkleind. [Dit filmpje](#) van het Vlaamse Bijeninstituut laat zien hoe dit in zijn werk gaat.

In de provincie Limburg zal dit jaar geëxperimenteerd worden met het gebruik van zenders van 0.15 gram om nesten op te sporen.

Facebookgroep

Op de Facebookgroep: [Opsporing Aziatische hoornaars Nederland](#): kun je de actualiteiten rond de Aziatische hoornaar in Nederland op de voet volgen. Op de pagina vind je tips bij het zoeken naar hoornaars of nesten in de buurt en worden zoekacties aangekondigd. Je kunt hier ook je eigen ervaringen met de Aziatische hoornaar delen. **Dit is geen meldplatform voor nieuwe waarnemingen.** Waarnemingen (met foto) moeten gemeld worden op <https://waarneming.nl/go/vespa-velutina> .

Word lid van deze Facebookgroep en blijf op de hoogte van de ontwikkelingen!

Is niets doen een optie?

Op het moment valt de schade veroorzaakt door Aziatische hoornaars best mee, terwijl het opsporen en het verwijderen van de nesten veel energie en moeite kost. Is dit de moeite waard? Het blijven bestaan van één nest kan het volgende jaar 5 tot 10 nieuwe nesten opleveren. Daardoor is de kans groot dat de Aziatische hoornaar in steeds grotere getallen gaan voorkomen. En hoe meer nesten er komen, des te moeilijker het wordt de aantallen onder controle te houden. Als we nu niets doen, kan het zijn dat in de nabije toekomst de aantallen Aziatische hoornaars zo groot worden, dat de kans reëel wordt dat er hele bijenvolken ten onder gaan aan de Aziatische hoornaars zoals nu al in het zuiden van Frankrijk gebeurt. Dit willen we proberen te voorkomen!

Wat doet de NBV

De NBV pleit zowel bij de landelijke overheid als op provinciaal niveau voor een actief beleid rondom het opsporen en bestrijden van Aziatische hoornaars. Daarnaast wordt voorlichting gegeven aan imkers en bieden we informatiemateriaal aan. Het webinar en de presentatie over de Aziatische hoornaar zijn terug te zien in het ledenportaal van de NBV. Ook ondersteunen we Nederlandse experts op dit gebied in de uitoefening van hun activiteiten rondom het opsporen en bestrijden van Aziatische hoornaars, onder andere door bekendheid te geven aan nieuwe technieken en kennis te verspreiden. Net als bij een uitbraak van Amerikaans Vuilbroed, attenderen we leden voortaan op de aanwezigheid van Aziatische hoornaars als zij in hun buurt gesignaleerd worden. We doen dit om spoedige opsporing van deze exoot te bevorderen, ten gunste van het inperken van overlast en schade voor de imkerij en biodiversiteit!

7.2.3 19 januari 2023

19/01/2023

<https://www.bijenhouders.nl/blog/de-aziatische-hoornaar>

Door: Ben Som de Cerff, hobby-imker en docent koninginnenteelt

Dit artikel kwam mede tot stand door: Leontine en Rob Voesten

Verschillende BLOG-volgers vroegen me onlangs een bericht te schrijven over de mogelijke gevolgen van de Aziatische hoornaar voor de Nederlandse imkers en hun bijenvolken. Om kennis te nemen van het uiterlijk van dit op zich fraaie insect staat hieronder een video die ik in augustus 2022 maakte in Normandier. Ze zijn iets kleiner en zwarter dan de Europese hoornaars, die als inheemse soortgenoot beschermd is.

Het gedrag lijkt veel op dat van de Europese hoornaar, die ook gek is op plantensappen uit rijp fruit en florale nectar. Hiermee voedt de volwassen hoornaar zich. De larven worden gevoerd met spierrijke delen van insecten, zoals spinnen, libellen, muggen, vliegen en bijen o.a. Zowel de Europese als de Aziatische hoornaar verorberen grote aantallen insecten en reduceren hiermee zowel nuttige als schadelijke insecten. Op zich een volstrekt natuurlijk gedrag, echter een nieuwe predator verstoort wel de balans in de insectenwereld. De A.hoornaar ontwikkelt veel grotere nesten dan de E.hoornaar en zijn predatiefocus ligt voor 38% op bijen (wilde en honingbijen).

De introductie in Europa:

De AH hoort hier van oorsprong niet thuis. De AH heeft zich in 2004 (twintig jaar geleden) in Frankrijk gevestigd. De Europese hoornaar is door de mens geïntroduceerd in Noord-Amerika en hoort daar uiteraard ook niet van origine thuis. Dat geldt ook voor hommels in Australië en honingbijen in Amerika. De mens is dus de afgelopen eeuwen de grote verhuizer van insecten geworden en daarmee zelf de veroorzaker van het probleem.

De introductie in 2004 betrof slechts een enkel exemplaar van een bevruchte AH-koningin, vermoedelijk als verscheperling meegekomen tussen aardewerken potten uit China. Net als onze honingbij-koningin paart de AH koningin met meerdere mannetjes, zodat de verscheidenheid van het sperma afkomstig van meerdere mannetjes garant stond voor meerdere vaderlijnen. Deze ene AH is de stammoeder van alle A.hoornaars in Europa. Onlangs is de AH ook aangetroffen in Ierland. Ook dit exemplaar stamt van oorsprong af van dezelfde Franse stammoeder en stamvaders.

De expansiedrift:

Mede dankzij het veranderende klimaat en het gebrek aan vijanden kan de AH zijn gebied jaarlijks met zo'n 80 km noordwaarts uitbreiden, zodat we in 2023 ook in Noord-Holland, Utrecht en Overijssel vaker AH's zullen tegen komen. In de AH-kolonies ontstaan pas in september de darren. Die darren moeten de jonge koninginnen, die in oktober en november geboren worden, nog bevruchten. Per nest kunnen 200 jonge koninginnen ontstaan. Die aanparing zou aan de noordelijke kant van het verspreidingsgebied, dat inmiddels over midden Nederland ligt, vanwege lagere temperaturen minder succesvol kunnen zijn. Uitsluitend de hoornaarkoningin overwintert, net zoals hommelskoninginnen en andere wespensoorten.

In Frankrijk vestigen zich zo'n 4 tot 12 AH-kolonies per vierkante kilometer. In het buitengebied meer dan in dorpen en steden. De bestrijding van de AH-volken kan de druk een beetje verminderen. We krijgen ze echter nooit meer weg. Een groot aanbod van voer in de vorm van fruit en grote concentraties van bijenvolken zal aantrekkelijk zijn voor de ontwikkeling van meer AH-kolonies in bepaalde gebieden.

Aanpak invasieve exoten:

De AH wordt gelijk gesteld aan Reuzebereklaauwen, Japanse Duizendknoop en de Amerikaanse rivierkreeft. Ze horen hier van oorsprong niet thuis en breiden zich ten koste van andere planten of dieren enorm uit. In Nederland zijn de provincies verantwoordelijk voor de bestrijding. Indien de provincies hun taak serieus nemen, dan zullen ze tijd en geld moeten vrijmaken om de negatieve gevolgen van de exoten te beperken. Hierbij moet de hele keten van signaleren, detectie en bestrijden op een professionele manier georganiseerd worden. Ook de informatievoorziening moet vooral aandacht krijgen. Een afzonderlijke Vespa App waarin vonden, detectie en bestrijding gevolgd kunnen worden, vergroot de kans op een grote betrokkenheid van het publiek en imkers. Iedere melder moet kunnen zien wat er gebeurt met zijn melding. De motivatie om te melden ebt snel weg indien er schijnbaar niets gebeurt met een melding.

Er bestaan professionele hulpmiddelen om via radar technologie de AH-nesten te detecteren. Hierbij worden hoornaars, gelokt door wiekpotten, voorzien van een radio chip. Dit "harmonic entomological radar systeem" is ontwikkeld door de Polytechnische Universiteit van Turijn. Je kunt hiermee gechipte hoornaars tot maximaal 490 meter volgen en met meerdere peilingen het nest traceren.

Een idee is wellicht om vanuit de provincies bijenverenigingen te belonen met een opsporingsfee per hoornaarkolonie. De feitelijke bestrijding moet aan professionals overgelaten worden vanwege het gebruik van gif en de hoogte van boomtoppen bij de bestrijding. Wellicht moet ieder regionaal brandweercorps voorzien worden van passende veiligheidskleding en 20 m lange uitschuifbare hengels voor het aanbrengen van het gif in de secundaire nesten van de AH. In België zijn ze daartoe al uitgerust. De bestrijding vergt veel tijd. In onderstaande video zijn vijf brandweerlieden en een VespaWatch-medewerker een uur bezig met het bestrijden van een AH-nest. Een secundair nest produceert op jaarbasis gemiddeld 6000 hoornaars. De maximale bezetting in de herfst ligt dus op een paar duizend hoornaars.

De overlast voor onze bijenvolken:

Alle wespen predateren onze honingbijen en andere insecten. Ze doen dit echter op verschillende manieren. Vast staat dat ook met de huidige wespsoorten zwakke volken ten onder kunnen gaan. De belangrijkste remedie tegen de wesp blijft dan ook de volkssterkte. De AH predateert anders dan de EH. De EH pakt vooral honingbijen vanaf de vliegplank, dus stil zittende of lopende bijen. De AH pakt ze in de vlucht vlak voor de bijenkast. De wespen predateren vooral later in de zomer en herfst. Er ontstaat soms een zodanige stress dat de bijen de kast nog nauwelijks verlaten. Onze volken zijn dan al wel op volle sterkte en hebben hun honingzolders al vol. Want vooral begin oktober zal de overlast het ergst kunnen zijn. Onze volken zijn dan al ingewinterd. Voor een deel vangen zij dan de oude zomerse haalbijen, tenzij het volk zodanig verzwakt is, dat het volledige volk door wespen leeg geroofd wordt.

Al enige jaren zit ik in een Whatsapp groep met imkervrienden in Frankrijk en Italië. Zij hebben al vele jaren te maken met de toch wel zeer agressieve geldingsdrang van de A. hoornaars.

Wat kunnen we als imkers doen?

Om de overlast voor onze bijenvolken te beperken, kunnen we de volgende maatregelen nemen:

1. houd in de nazomer en herfst uitsluitend sterke bijenvolken aan. Dit is de beste strategie tegen alle in Nederland voorkomende wespsoorten;
2. een goedkope en zeer effectieve bestrijding vormt het doden van de eerst fouragerende jonge hoornaarkoninginnen in het vroege voorjaar (maart). De eerste klap is een daalder waard. Door de koninginnen direct na het uitvliegen in maart te bestrijden, worden er in de directe omgeving van bijenstanden veel minder nesten gevestigd. Hiermee kun je het probleem in de kiem smoren. Dit idee komt van imkervriend Jan uit Frankrijk. Chapeau! Hij vangt de hoornaarkoninginnen in (wiek)potten waarin een 33% mix zit van bier, witte wijn en limonadesiroop. De meeste nesten, die overlast geven, zitten op een afstand van maximaal 500 tot 1000 meter van de bijenkasten.
3. maak het de wespen lastig om de honingbijen te vangen door ronde vlieggaten toe te passen. De bijen zullen niet landen op de vliegplank (EH's pakken daar de bijen). Veelal vliegen de bijen rechtstreeks het ronde vlieggat in zonder op de voorkant van de kast te landen. Ik ben er van overtuigd dat bijen kunnen leren, ze zullen door de ronde vliegopeningen hun aanvlieggedrag kunnen veranderen. Het is de moeite waard om dit eens uit te proberen in een veldproef. Tegen de gewone wesp werkt het bij mij in ieder geval doeltreffend. Een ronde vliegopening op eenderde afstand van de bodem wordt goed bezet door wachtbijen en wordt daardoor beter verdedigd door de bijen dan de verder weg gelegen zeer lange horizontale vliegspleet. Hierbij zie je de wespen vaak in de hoeken van de vliegopening toch nog binnendringen.
4. teelt en selectie. Ik ben ervan overtuigd dat bepaalde bijenvolken zich meer of minder goed verdedigen tegen binnendringers of aanvallers. De mate van verdedigingsdrang is aangeboren of wordt versterkt door co-evolutie. In mijn eigen bijenvolken zie ik een verschillend gedrag bij de bewaking van vliegopeningen. Sommige volken stellen een kordon van bewakers op voor de vliegopening, andere volken doen dat niet. Zwakke volken laten in de regel over zich heen lopen. Ik heb een volk waarbij zelfs iedere binnenkomende bij betast wordt. In deze video zie je dat honingbijen ook hoornaars kunnen inballen (heat balling). Alhoewel onze bijen dat iets minder goed doen dan de Apis cerana, zit deze eigenschap toch in onze bijen. Het is zaak dat de telers op deze eigenschappen selecteren en verder versterken.

Aanpak Aziatische Hoornaar

Ik spreek de hoop uit dat we de hele keten van signaleren, detecteren en verdelgen snel kunnen uitwerken, ontwikkelen en implementeren. Een vindingsfee voor imkersverenigingen voor ieder nest zal de kansen op een succesvolle bestrijding sterk kunnen verbeteren. Wie ontwikkelt een leuke telefoonapp met een kaartje van Nederland waarop alle gesignaleerde AH's (zwarte stipjes), alle nestvindplaatsen (gele stippen) en de bestreden nesten (geel verandert in een blauwe stip) jaarlijks getoond worden?

Door middel van belonen door de provincie (vindingsfee voor imkersverenigingen) en goede actuele informatievoorziening kunnen we de Aziatische hoornaar onder controle houden.

Tenslotte: de bestrijding in het prille voorjaar puur gericht op de solitaire Aziatische hoornaarkoninginnen is dus veruit de beste aanpak. Door deze toe te passen op onze bijenstanden houden we de directe omgeving van de bijenstanden "hoornaarluw" en voorkomen we de inzet van tijd- en geldintensieve bestrijdingen met gif.

7.3 Media

7.3.1 Tubantia 31 augustus 2022 Markelo

► Rob Voesten
verwijdert het
gigantische
nest, het eer-
ste dat in
Twente is aan-
getroffen. FOTO
GERRIT SMIT

tubantia.nl
Het nest wordt
verwijdert

MARKELO

Nest Aziatische hoornaar, groter dan een voetbal, is verwijderd

Het is druk op het erf van Anne-Marie Kaptein en haar partner Lex Bauhuis. Sinds zij als eersten de Aziatische hoornaar in Twente hebben gespot, is het een komen en gaan van deskundigen en geïnteresseerden.

Hoofdpersoon deze dinsdagmiddag is Rob Voesten, die als laatste arriveert en met hulp van Lex in korte tijd een enorme hoogwerker stevig heeft neergepoot. Noodzakelijk, want Rob gaat zo meteen op 23 meter hoogte het nest van de hoornaar verwijderen.

Rob hijst zich in een extra stevige

versie van het imkerpak. Het diertje is uit zichzelf niet agressief, maar wanneer het nest in gevaar is, is dat wel anders. Imker Diana Prins kijkt geïnteresseerd toe en vuurt vele vragen op hem af. Ze is speciaal van Geesteren naar Markelo gekomen, puur uit nieuwsgierigheid naar het exotische beestje. Voesten, zelf ook imker, laat weten dat hij bijensteken nauwelijks meer voelt, maar die van de hoornaar...

Terwijl Anne-Marie, Lex en Diana met verrekijkers de verrichtingen in de top van de enorme dennenboom volgen, is Gerrit Smit, eveneens imker, bezig met zijn drone. Hij filmt en fotografeert graag op hoogte en legt ook dit proces vast.

Voesten vangt eerst zoveel mogelijk van de gigantische wesp met een bouwstofzuiger bij het nest. De diertjes komen op beweging af en door met zijn hand te zwaaien bij de mond van de stofzuiger weet hij een groot deel op te zuigen. Daarna komt de zaag eraan te pas.

Nieuwsgierig publiek

Het nest, groter dan een voetbal, kleiner dan een skippybal, wordt uit de boom gezaagd en gaat rechtstreeks in een plastic opbergbox. Daarna hangt hij een wespenvaak op de plek waar zojuist het nest nog hing. Alle hoornaars die buitenshuis waren en terugkeren naar hun nest, worden daarmee alsnog afgevangen. Daarna

“
**Het is geen
klein nest,
maar het past
nog in de 60
literbak**

– Rob Voesten

stuurt hij het bakje van de hoogwerker weer naar beneden.

Het publiek stormt nieuwsgierig op de box af. „Het is geen kleintje, maar het past nog in de 60 literbak”, constateert Voesten. Het is zijn veertiende nest. De meeste verwijderde hij in Limburg en Brabant.

Voesten vreest dat de aandacht voor de Twentse vondst zal leiden tot een hoop meldingen, die achteraf gewone Europese hoornaars blijken te zijn. Dat is de gebruikelijke reactie: iedereen ziet ze ineens. Een makkelijke aanwijzing of het er wel of niet een is: „Als hij gele pootjes heeft, is het een Aziatische”, meldt Kaptein.

– Loes Geerdink

7.3.2 Tubantia 11 februari 2023

Artikel verschenen in de Tubantia. Klip op de [link](#) voor inzage van de pagina.

GO ZATERDAG 11 FEBRUARI 2023

TWENTE VANDAAG 11

► Actie tegen bijenkiller die ook mensen aanvalt

Twentse imkers vrezen opmars Aziatische hoornaar

Twentse imkers houden hun hart vast voor de Aziatische hoornaar. Het zeer giftige insect is een gevreesde bijendoder, maar ook mensen moeten uitkijken voor het uit China afkomstige insect. Een boer uit Spanje kan een confrontatie met een leger hoornaars niet navertellen.

Frank Timmers
Enschede

Onder aanvoering van imkers Erwin Lankheer uit Haaksbergen en Leontine Uijthof uit Hengelo binden bijenhouders in deze regio de strijd aan met de Aziatische hoornaar. Iedereen zou vanaf nu alert moeten zijn op deze moorddadige beesje en hun nesten. Ze hopen dat er een landelijk netwerk van waarnemers ontstaat voordat het te laat is.

Onstuiterbare opmars

Want deze wespachtige is bezig met een haast onstuitbare opmars. Lankheer (bijengezondheidscoördinator) en Uijthof (imkerdoctores in opleiding) laten kaarten zien die beschrijven hoe de bijenkiller de afgelopen jaren bijenkillers van uit Zuid-Frankrijk is opgetrokken naar Spanje, maar ook in noordelijke richting. In België werden vorig jaar al nesten zo groot als skiopythalen waargenomen.

Tientallen meldingen van nesten waren er het afgelopen jaar in Zeeland, Zuid-Limburg en Noord-Brabant. In Twente werd voor het eerst een imposant exemplaar gevonden, hoog in een boom bij Markelo. En er waren waarnemingen van enkele exemplaren van het monster in Manderveen.

Vakkundig geruimd

Het Markelose nest werd professioneel geruimd door volledig ingepakte bestrijders die geen enkel risico namen. Een gewoon imkerpik is onvolledig. Lankheer en Uijthof hopen dat ze op tijd waren, namelijk voordat de nieuwe koninginnen konden uitsvliegen. Of dat echt zo is, moet blijken. Een nest is goed voor 50 tot 150 nieuwe bevruchte koninginnen. Uijthof: „Het gaat onverzadig hard.“ Een jaar later zitten die tot 50 kilometer ver-

► Gole poten, een duidelijke gele ring op het achterlijf en een zwarte borst. Dat is de Aziatische hoornaar, die net iets meer dan een euro groot is. Erwin Lankheer en Leontine Uijthof hopen dat iedereen waarnemingen gaat melden. FOTO: HENGELER WILLEN

▲ De imker laat een bij rustig op zijn hoofd landen. Een Aziatische hoornaar zakt niet.

▲ Rob Voosten van Vorwijdert hot gigantische nest van de hoornaar.

▲ De Aziatische hoornaar is een gevaar voor bijen.

derop nieuwe families.

De imkers brengen hun alarmende boodschap bij het voormalige koeshuis van de Bijenvereniging Enschede in het Ledeboerpark. De zon verwarmt de kasten en bijen zoeken er omheen. Er zitten er een paar op het hoofd van Lankheer. Van dat vredige steertje blijft weinig over als de Aziatische hoornaar opdrukt.

Onthoofding

Op filmpjes is te zien hoe de hoornaars boven de kasten hangen en bijen uit de lucht vangen. Als bijen niet meer naar buiten durven, halen hun vijanden ze gewoon uit de kast. Een hoornaar creëert met al zijn kracht een bij naar buiten, om het hoofd hem, bij de poortjes eraf en dan het ongedierte chaotisch, om met het eiwitrijke borsstuk naar het nest te vliegen.

Maar ook voor mensen kunnen ze uiterst gevaarlijk zijn. „Bij steken spuiten ze namelijk zeer veel gif in het lichaam en ze kunnen bovendien van een afstandje gif in de ogen spuiten“, zegt Leontine Uijthof. „Ze zijn gericht op je gezicht, komen op je ogen af.“

Weerloos

„Voor één nest hebben de hoornaars 12 kilo proteïne nodig. Dat komt neer op 95.000 dode bijen“, vertelt Lankheer. „Daar zijn drie van deze bijenkillers.“ Bijen zijn ondanks hun overal weerloos. Een eigen koningin waarvan ze af willen, kunnen ze 'doodkoken' door er meuk in allen omheen te kloppen en warme op te wekken. „Voor de Aziatische hoornaar is het niet heel genoeg.“

Uijthof vindt dat de ellende allemaal is begonnen met één enkele bevruchte koningin die met een vrachtschip vanuit China in Zuid-Frankrijk aan land is gekomen. „Dat was in 2004. Uit DNA-onderzoek blijkt dat alle exemplaren van haar afkomstig zijn. Inzeld is voor dit beesje geen probleem.“ De hoornaar heeft in Europa geen natuurlijke vijanden. Ook het klimaat is geen probleem. De zaak raakt twee weken in een vrieskast bij -20 worden opgesloten wil hij het koudje leggen.

Grote gevolgen

Imkers vrezen niet alleen voor hun eigen bijen en hun poeje horig, maar wijzen erop dat er zonder bijen weinig van bestuiving van fruitbomen terecht komt. Verder eten ze ook de wilde bijen op en tasten daarmee de biodiversiteit aan. Grote vrees is ook dat de hoornaar de waddenland bereikt waar bijen schone zijn om rassen zuiver te houden en ze te behouden.

Daarom trekken Uijthof en Lankheer er nu op uit. Zeven elfen bij imkerverenigingen over de hele giftspawer, zodat mensen ze herkennen en er melding van doen. Imkers lichten ze bovendien in over methoden om ze te lokken, te merken en de nesten op te sporen.

Ze hopen dat er een dicht netwerk van waarnemers ontstaat waaraan geen Aziatische hoornaar kan ontsnappen. Daarvoor gaan ze ook in gesprek met natuurorganisaties. Hun eerste voorlichting is vandaag voor de imkers in Haaksbergen.

► In de late winter, begin voorjaar maken de koninginnen een klein nest voor zo'n 12 werkers. Dat doen ze vaak tegen, in of dichtbij bebouwing. FOTO: CYNTHIA DE VRIES

▲ Rob Voosten van Vorwijdert hot gigantische nest van de hoornaar.

▲ De Aziatische hoornaar is een gevaar voor bijen.

Tips voor ondeskundige waarnemers

1. Zie je een insect waarvan je denkt dat het een Aziatische hoornaar is, maak een foto en meld het op waarneming.nl en geef daarbij de locatie aan.
2. In het voorjaar maakt een koningin een klein primaal nest met twaalf kamertjes voor werkers. Het nest is zo groot als een dikke slaasappel hangen ze vaak aan of in bebouwing. Hier geldt hetzelfde: meld op waarneming.nl met foto en locatie en er zelf niet aankomen. Meldingen komen terecht bij specialisten die contact zullen opnemen om het nest te verwijderen als het echt om Aziatische hoornaars gaat.
3. Voor de grote secundaire nesten - vaak hoog in de bomen - geldt eveneens: melden en afblijven. Maak enkele individuen niet dood, want experts hebben ze nodig om de nesten te kunnen vinden.

“We kunnen voorkomen dat het zo'n grote plaag wordt als in Italië, Frankrijk en Spanje

- Leontine Uijthof
Imker

7.3.3 RTVsternet 11 februari 2023

<https://haaksbergeninbeeld.nl/>

<https://www.facebook.com/RTVSternet/videos/570940328402131>